HU 2020

15

Különjelentés

A vadon élő beporzók védelme az Unióban: nem hozott gyümölcsöt a Bizottság kezdeményezése

CURIA RATIONUM

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

Bekezdés

Összefoglaló I-VI

Bevezetés 01-08

Egyre csökken a beporzók száma az Unióban 01-04

A vadon élő beporzók védelmét célzó uniós kezdeményezések 05-08

Az ellenőrzés hatóköre és módszere 09-12

Észrevételek 13-64

A vadon élő beporzókra vonatkozó uniós keret csekély mértékben lassította a pusztulást 13-22

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia nem tartalmaz konkrét intézkedéseket a vadon élő beporzókra vonatkozóan 14-17

A beporzókról szóló kezdeményezés nem hozott változásokat a főbb szakpolitikákban és intézkedésekben 18-20

A beporzókról szóló kezdeményezésből hiányoznak az irányítási és kontrollmechanizmusok 21-22

A biológiai sokféleségre és a mezőgazdaságra vonatkozó szakpolitikák nem tartalmaznak kifejezetten a vadon élő beporzók védelmére vonatkozó követelményeket 23-40

A Bizottság nem használta ki a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló intézkedésekben rejlő egyes lehetőségeket 24-31

A KAP nem tartalmaz a vadon élő beporzókra vonatkozó konkrét jogi rendelkezéseket 32-40

A növényvédő szerekre vonatkozó jogszabályok tartalmaztak a mézelő méhekre vonatkozó biztosítékokat, de némelyiküket nem alkalmazzák 41-64

A növényvédő szerekre vonatkozó uniós jogszabályok előírják a mézelő méhek védelmét 42-45

A mézelő méhekre vonatkozó kockázatértékelési eljárás jelenleg nincs összhangban a jogi követelményekkel 46-56

Az uniós keret lehetővé tette a tagállamok számára, hogy továbbra is szükséghelyzeti engedélyt adjanak ki a beporzókra káros, betiltott növényvédő szerekre **57-64**

Következtetések és ajánlások **65-69**

Melléklet

I. melléklet. Az iránymutatás által a beporzókra vonatkozóan előírt toxicitási vizsgálatok

Betűszavak és rövidítések

Glosszárium

A Bizottság válaszai

Ellenőrző csoport

Kronológia

Összefoglaló

I A beporzók a virágok hímivarú szerveiről szállítják a polleneket a nőnemű szervekre, lehetővé téve a növények megtermékenyítését és szaporodását. Ezáltal növelik az élelmiszerek mennyiségét és javítják azok minőségét, illetve végső soron gondoskodnak élelmiszerellátásunkról. Az Unióban vadon élő beporzók egyedszámára és sokféleségére egyre nagyobb fenyegetést jelent az emberi tevékenység, különösen az intenzív mezőgazdaságra való átállás, illetve a növényvédő szerek és műtrágyák használata.

II A Bizottság a vadon élő beporzókat érintő intézkedéseket hozott a környezetvédelem, a növényvédő szerek, a mezőgazdaság, a kohézió, valamint a kutatás és fejlesztés területén. 2018 júniusában közzétette a beporzókról szóló kezdeményezést, amely tartalmazza a vadon élő beporzókat fenyegető fő veszélyek kezelésére irányuló intézkedések listáját.

III A vadon élő beporzók védelmére irányuló bizottsági megközelítés ellenőrzésével célunk az, hogy segítsük a biodiverzitást, mezőgazdaságot és növényvédő szereket érintő jogszabályok 2021 és 2022 között tervezett aktualizálását.

IV Ellenőrzéseink során megvizsgáltuk, hogy a Bizottság következetes megközelítést alkalmazott-e a vadon élő beporzók uniós védelme kapcsán. Értékeltük, hogy a Bizottság vadon élő beporzókra vonatkozó keretrendszere milyen mértékben segített megállítani ezen állatok egyedszámának és sokféleségének csökkenését, illetve, hogy a Bizottság alkalmazott-e biodiverzitásvédelmi intézkedéseket, valamint a közös agrárpolitika és a növényvédő szerekre vonatkozó jogszabályok keretében rendelkezésre álló intézkedéseket a vadon élő beporzók védelmének megvalósításához.

V Megállapításunk szerint a Bizottság nem alkalmazott következetes megközelítést a vadon élő beporzók uniós védelme kapcsán. Hiányosságokat találtunk a vadon élő beporzókat fenyegető legjelentősebb veszélyek kezelését célzó fő uniós szakpolitikák terén, és úgy véltük, hogy a beporzókról szóló kezdeményezésnek nincsenek meg az e hiányosságok kezeléséhez szükséges eszközei és mechanizmusai.

VI Megállapításaink alapján ajánlásokat teszünk, hogy segítsük a Bizottságot a következőkben:

- annak értékelése, hogy szükséges-e a vadon élő beporzókat érintő egyedi intézkedéseket beilleszteni a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó uniós biodiverzitási stratégia utókövetési fellépéseibe és intézkedéseibe;
- a vadon élő beporzók védelmét szolgáló fellépések jobb integrálása a biodiverzitás megőrzésére és a mezőgazdaságra irányuló uniós szakpolitikai eszközökbe;
- a vadon élő beporzók védelmének fokozása a növényvédő szerek kockázatértékelése során.

Bevezetés

Egyre csökken a beporzók száma az Unióban

01 A beporzók olyan állatok, amelyek a virágok hímivarú szerveiről szállítják a polleneket a nőnemű szervekre, lehetővé téve a növények megtermékenyítését és szaporodását. Európában a beporzókat zömében rovarok, például méhek (ideértve a poszméheket, a mézelő méheket és a magányos méhfajtákat), darazsak, zengőlegyek, lepkék, molyok, bogarak vagy egyéb légyfélék alkotják. A rovar beporzók többsége vadon élő fajba tartozik, de néhányukat gazdasági értékük miatt háziasították (lásd: *1. ábra*).

1. ábra. Beporzók az Unióban

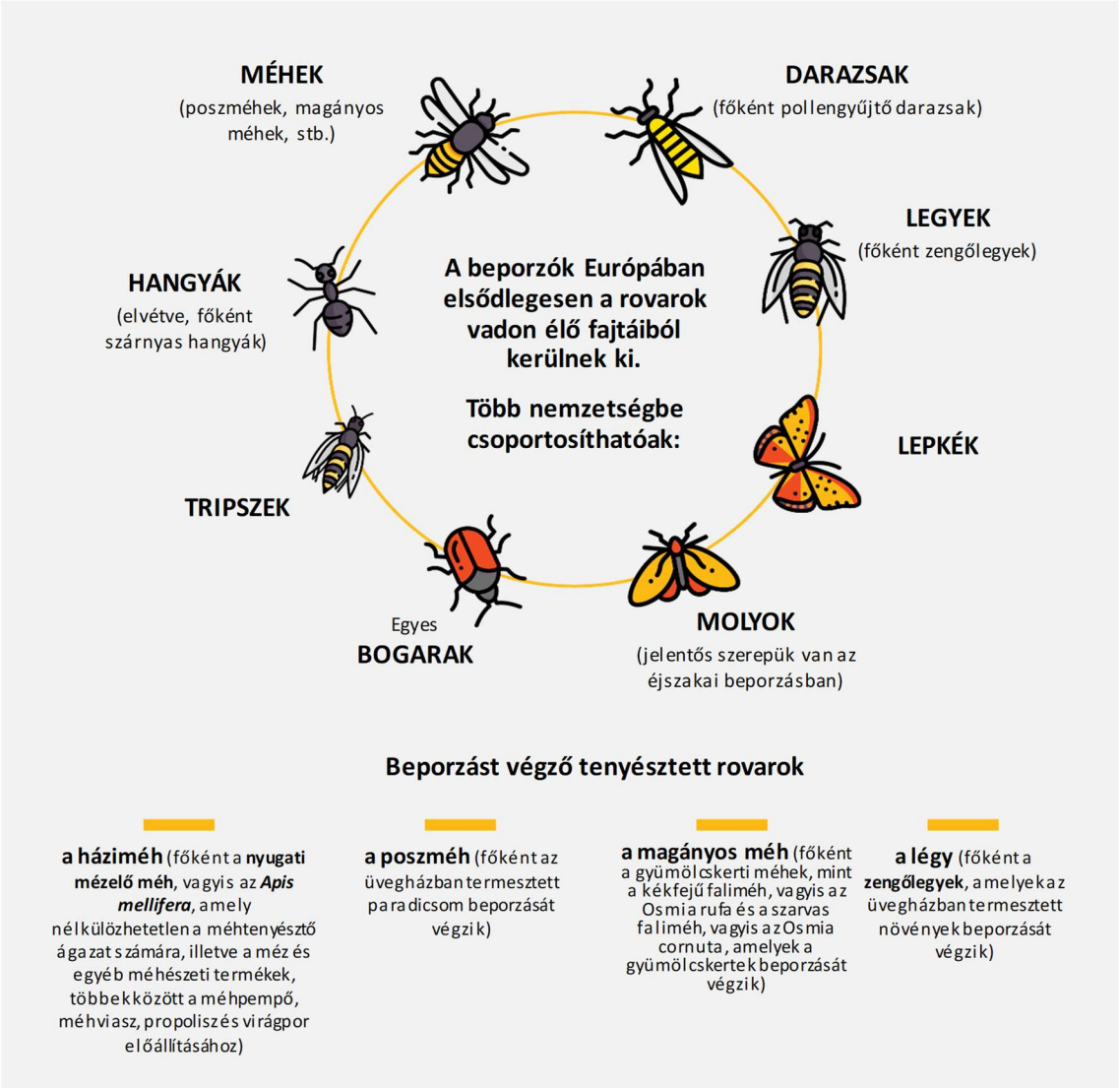

Forrás: Európai Számvevőszék.

02 A beporzók nélkülözhetetlenek mind a természet, mind az emberiség számára. Az Unióban a mérsékelt övi vadnövények és termesztett növények közel négyötöde függ valamilyen mértékben a rovarok beporzásától. Egy uniós finanszírozású projekt becslése szerint a beporzást végző rovarok éves hozzájárulása az európai mezőgazdasághoz mintegy 15 milliárd eurót tesz ki[1]. A beporzók növelik az élelmiszerek mennyiségét és javítják azok minőségét, illetve végső soron gondoskodnak élelmiszerellátásunkról[2].

03 Az utóbbi évtizedekben csökkenésnek indult a vadon élő beporzók egyedszáma és sokfélesége az Unióban. A beporzók helyzetéről 2016-ban készített globális értékelés[3] arra a következtetésre jutott, hogy a vadon élő beporzók száma az emberi tevékenységből származó fenyegetések, többek között az éghajlatváltozás nyomán csökken. Egy rovarokról szóló 2019. évi globális értékelő jelentés[4] eredményei alátámasztották annak a kedvezőtlen tendenciának a meglétét, miszerint a rovarok száma általánosan csökken és a rovarfajok több mint 40%-át a kihalás veszélye fenyegeti. A legérintettebb rovarfajok a lepkék, molyok, méhek és bogarak.

04 2020-ban a Világgazdasági Fórum[5] a biológiai sokféleség visszaszorulását az öt legveszélyesebb hosszú távú globális kockázat közé sorolta. A fórum meglátása szerint a beporzók pusztulása ahhoz fog vezetni, hogy a növénytermesztésben a tápanyagban gazdag növényekről (zöldség- és gyümölcsfélék, diófélék, amelyeknek kivétel nélkül beporzóra van szüksége) az energiadús, tápanyagban szegényebb alapterményekre (többek között rizs, kukorica, búza, szójabab és burgonya) fognak átállni. A pusztulás fő okai között szerepel az intenzív mezőgazdaságra történő átállásból következő élőhelyvesztés, illetve a növényvédő szerek és műtrágyák használata (lásd: ***2. ábra***).

---

1 Potts S. et al, „Status and trends of European pollinators.Key findings of the STEP project”, 2015. január 14.

2 FAO, „The power of pollinators: why more bees means better food”, 2016. augusztus 24. L. A. Garibaldi et al, „Mutually beneficial pollinator diversity and crop yield outcomes in small and large farms”, *Science* magazin, 2016.

3 IPBES, „The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production”, 2016.

4 Sanchez-Bayo F., A.G. Wyckhuys K. „Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers”, 2019. január 31.

5 Világgazdasági Fórum, „2020. évi globális kockázati jelentés”, 15. kiadás, 2020. január 15.

2. ábra. A különböző kényszerítő körülmények hatása a beporzókra

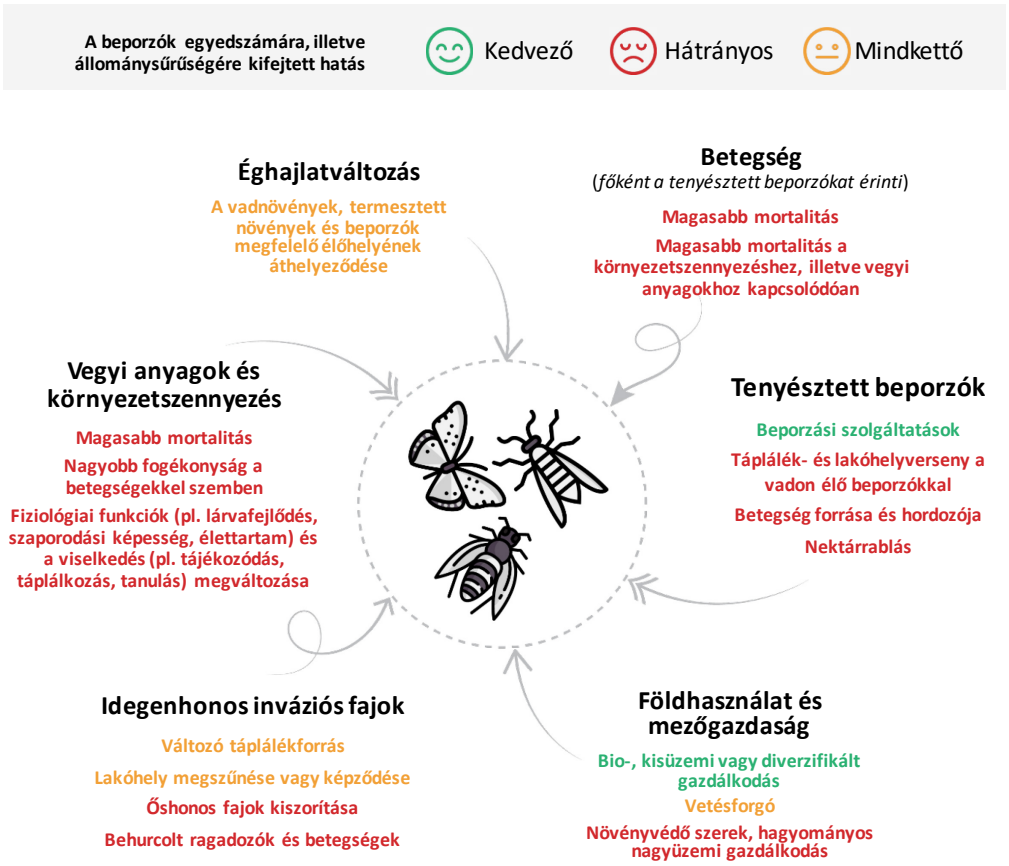

Forrás: Európai Számvevőszék, a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platform (IPBES) információi alapján.

A vadon élő beporzók védelmét célzó uniós kezdeményezések

05 Az Unió 2020-ig szóló biodiverzitási stratégiája[6] meghatározza a biodiverzitással (amelybe a vadon élő beporzók is beletartoznak) kapcsolatos kiemelt intézkedések európai keretét. A Bizottság ezenkívül a vadon élő beporzókat is érintő intézkedéseket hozott a környezetvédelem, a növényvédő szerek, a mezőgazdaság, a kohézió, valamint a kutatás és fejlesztés területén meglévő szakpolitikák és jogszabályok keretében (lásd: ***3. ábra***). Ezen intézkedések zöme közvetett jellegű és főként a beporzók számára hasznosnak ítélt élőhelyek védelmére vagy kialakítására, táplálékforrások biztosítására, illetve az idegenhonos inváziós fajok megfékezésére irányulnak. Néhány közvetlen intézkedés említi konkrétan a háziméhet mint tenyésztett beporzót.

[6] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, COM(2011) 244 végleges.

3. ábra. A Bizottság jogszabályokkal, szakpolitikákkal és kezdeményezésekkel kapcsolatos főbb feladatai

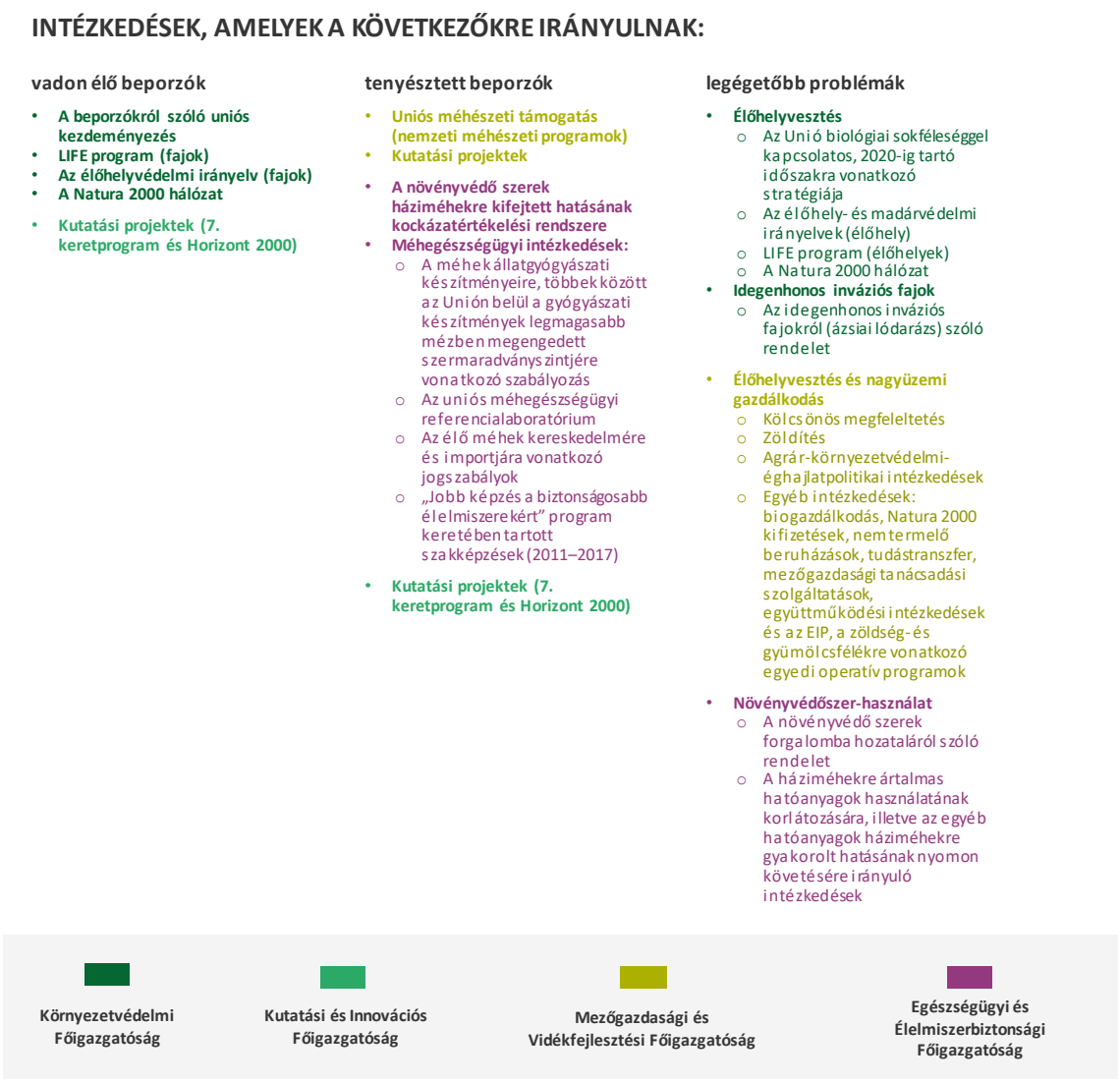

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság információi alapján.

06 A Bizottság 2018 júniusában közzétette az „Uniós kezdeményezés a beporzókról” című bizottsági közleményt[7] (a beporzókról szóló kezdeményezés), amelyet bizottsági szolgálati munkadokumentum kísért. A jogi kötelező erővel nem bíró kezdeményezés elismerte a vadon élő, beporzást végző rovarok uniós egyedszámában és sokféleségében bekövetkezett nagyarányú csökkenést, illetve a probléma kezelését célzó uniós fellépés szükségességét. Emellett felsorolta a 2020-ig tartó időszakra szóló azon intézkedéseket, amelyek a következő három hosszú távú célkitűzés megvalósulását segítik:

[7] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, COM(2018) 395 final, 2018. június 1.

— a beporzó rovarok pusztulásával kapcsolatos tudományos ismeretek bővítése,

— a beporzókat fenyegető fő veszélyek felszámolása,

— az érintett szereplők közötti együttműködés megerősítése.

A vadon élő beporzókat fenyegető fő veszélyek felszámolására javasolt intézkedések az élőhelyek, köztük a mezőgazdasági és városi élőhelyek megőrzését, illetve a növényvédő szerek és az idegenhonos inváziós fajok által kifejtett hatás csökkentését helyezik középpontba.

07 A Bizottság 2019 végén előterjesztette az európai zöld megállapodást[8]. A 2050-ig tartó időszakra szóló intézkedéscsomag célja Európa fenntartható fejlődésre és karbonsemlegességre való átállásának támogatása. Ennek célja az Unió természeti tőkéjének megőrzése.

08 2019-ben, miután egyre intenzívebben hívták fel a nyilvánosság figyelmét a beporzó rovarok pusztulására, a polgárok a méhek védelmére irányuló európai kezdeményezést[9] indítottak. Ez a kezdeményezés konkrétan arra kérte a Bizottságot, hogy az Unió mezőgazdaságában fokozatosan szüntesse meg a növényvédő szerek használatát, illetve támogassa a mezőgazdasági termelőket a fenntartható gazdálkodási gyakorlatokra való átállásban. Egy 2020 januárjában közzétett ütemterv[10] szerint kiemelkedő tudósok úgy vélik, hogy a növényvédő szerek használatának csökkentésével és a tájdiverzitás növelésével a rovarpopulációk megőrizhetők és helyreállíthatók. Emellett hangsúlyozták a helyzet sürgősségét, és kiemelték, hogy elegendő információ áll rendelkezésre a rovarpusztulás fő okairól ahhoz, hogy haladéktalanul kidolgozzák a megoldásokat.

---

[8] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai zöld megállapodás, COM(2019) 640 final.

[9] A „Mentsük meg a méheket és a mezőgazdasági termelőket! Méhbarát mezőgazdaságot az egészséges környezetért” elnevezésű európai polgári kezdeményezés, 2019. szeptember 30.

[10] Harvey, J.A., Heinen, R., Armbrecht, I. et al., „International scientists formulate a roadmap for insect conservation and recovery”, *Nature Ecology & Evolution*, 2020. január 6.

Az ellenőrzés hatóköre és módszere

09 A vadon élő beporzók pusztulásának kezelésére irányuló uniós fellépés ellenőrzése mellett a probléma növekvő jelentőségének fényében döntöttünk, figyelembe véve a vadon élő beporzókról szóló bizottsági közleményt (lásd: ***06***. bekezdés). Az ellenőrzést azért most kívánjuk elvégezni, hogy elősegíthessük a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó uniós biodiverzitási stratégia keretében 2021-re tervezett intézkedések listájának összeállítását és megvitatását, a tagállamok közös agrárpolitikára (KAP) vonatkozó, a 2022–2027-es időszakra szóló stratégiai tervei értékelési keretének kialakítását, illetve a növényvédő szerek méhekre gyakorolt hatásával kapcsolatos kockázatértékelési módszertan felülvizsgálatát.

10 Ellenőrzésünk célja elsősorban a következő kérdés megválaszolása volt: „Következetes megközelítést alkalmazott-e a Bizottság a vadon élő beporzók uniós védelme kapcsán?” E kérdés megválaszolásához megvizsgáltuk, hogy a Bizottság kialakított-e a vadon élő beporzókra vonatkozó olyan keretet, amely:

1) segített megállítani ezen állatok egyedszámának és sokféleségének csökkenését;

2) lehetővé tette számára, hogy összehangolja a biológiai sokféleség megőrzését és a vadon élő beporzók védelmét szolgáló agrárpolitikai intézkedéseket;

3) tartalmazta a növényvédő szerekről szóló jogszabályokban lévő, beporzókra vonatkozó biztosítékokat és alkalmazta azokat.

11 Az ellenőrzés során:

- ellenőrzési bizonyítékok gyűjtéséhez áttekintettük a jogszabályokat, a stratégiai és útmutató dokumentumokat, illetve a vonatkozó értékeléseket és jelentéseket;

- kérdőíveket küldtünk négy bizottsági főigazgatóságnak (Környezetvédelmi Főigazgatóság, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóság, Kutatási és Innovációs Főigazgatóság) és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságnak, és interjúkat készítettünk munkatársaikkal;

- felmérést végeztünk termelőket és nem kormányzati szervezeteket képviselő öt érintett európai szervezetnél (BirdLife, a Mezőgazdasági Szakmai Szervezetek Bizottsága és az Európai Unió Mezőgazdasági Szövetkezeteinek Általános Szövetsége, Európai Növényvédelmi Szövetség, Pollinis és PanEurope), valamint konzultációt folytattunk a tudományos szakértőkkel a kockázatok alapos megértése és megállapításaink megerősítése érdekében.

12 Munkánkban kiemelt hangsúlyt fektettünk a biológiai sokféleség megőrzésére, a mezőgazdaságra és a növényvédő szerek használatára (lásd: ***04***. bekezdés). Ellenőrzésünk köréből kizártuk azokat az intézkedéseket, amelyek kifejezetten a környezetszennyezés és az éghajlatváltozás hatásainak kezelésére, valamint az idegenhonos inváziós fajok megfékezésére irányulnak. Kizártuk továbbá a háziméhek egészségével és a méhészeti ágazattal közvetlenül foglalkozó intézkedéseket (lásd: ***3. ábra***), mivel azok kizárólag a tenyésztett beporzókra vonatkoznak. A Bizottság fellépéseire és intézkedéseire összpontosítottunk, nem tettünk helyszíni látogatást a tagállamokban és nem ellenőriztünk nemzeti intézkedéseket. Ellenőrzésünk kiegészíti a mezőgazdasági területek biodiverzitására, a növényvédő szerekre, a Natura 2000 hálózatra és az éghajlatváltozásra vonatkozó vizsgálatainkat[11], amelyekkel összehangoltuk annak végrehajtását.

[11] Biodiverzitás a mezőgazdasági területeken: a közös agrárpolitika mindeddig nem tudta megállítani a hanyatlást (13/2020. sz. különjelentés); A növényvédelmi szerek fenntartható használata: kevés előrelépés történt a kockázatok mérése és csökkentése terén (5/2020. sz. különjelentés); Tovább kell törekedni a Natura 2000 hálózat teljes potenciáljának kihasználására (1/2017. sz. különjelentés).

Észrevételek

A vadon élő beporzókra vonatkozó uniós keret csekély mértékben lassította a pusztulást

13 Az uniós keret magában foglalja a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégiát (a Tanács és a Parlament által jóváhagyott bizottsági közlemény), illetve a beporzókról szóló kezdeményezést (bizottsági közlemény). Megvizsgáltuk, hogy mindezek milyen hatással voltak a vadon élő beporzók védelmére és megőrzésére.

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia nem tartalmaz konkrét intézkedéseket a vadon élő beporzókra vonatkozóan

14 A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia célja a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének megállítása az Európai Unióban. 2011-ben a Bizottság elfogadta a 2020-ig tartó időszakra vonatkozó stratégiát. A Bizottság szerint a stratégiában meghatározott hat célkitűzésből négy közvetve szolgálja az Unióban vadon élő beporzók javát (lásd: ***1. háttérmagyarázat***).

1. háttérmagyarázat

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2011 és 2020 közötti időszakra vonatkozó uniós stratégia

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia hat célt tűzött ki a biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma nyújtotta szolgáltatások romlásának megállítására:

1) a természetvédelmi irányelvek (az élőhely-, illetve a madárvédelmi irányelvek) teljes körű végrehajtása;

2) az ökoszisztémák és szolgáltatásaik fenntartása és javítása;

3) a mezőgazdaság és az erdészet által a biológiai sokféleségben játszott szerep növelése;

4) a halászati erőforrások fenntartható kiaknázásának biztosítása;

5) az idegenhonos inváziós fajok elleni küzdelem;

6) a biológiai sokféleség globális válságának kezelését célzó fellépések fokozása.

A Bizottság véleménye szerint az 1., 2., 3. és 5. cél szolgálja a vadon élő beporzó rovarok és ökoszisztéma-szolgáltatások javát az Unióban.

15 A stratégia 2015. évi félidős értékelése[12] arra a következtetésre jutott, hogy az Unióban 2010 óta folyamatosan csökken a biológiai sokféleség és romlanak az ökoszisztéma-szolgáltatások, és a beporzást a legrosszabb állapotú ökoszisztéma-szolgáltatások között említette, különösen az erdős területeken és erdőkben, a pusztai legelőkön és a cserjésekben, valamint a gyepterületeken. A jelentés tanúsága szerint a vadon élő beporzók számára hasznosnak ítélt négy cél közül egyedül az 5. cél végrehajtása halad az ütemezés szerint. A fennmaradó három cél esetében vagy elégtelen mértékű előrelépés történt (1. és 2. cél), vagy nem volt jelentős előrelépés (3. cél).

16 Az európai környezet állapotáról szóló 2019. évi jelentésében az EEA kijelentette, hogy az európai biológiai sokféleség és természet védelme, megőrzése és fejlesztése terén 2020-ra kitűzött 13 konkrét szakpolitikai célkitűzés közül kilenc nem fog az elvárt ütemben haladni[13]. E kilenc célkitűzés között szerepeltek az Unió védett fajait és élőhelyeit, a gyakori fajokat (madarak és lepkék), valamint az ökoszisztéma állapotát és szolgáltatásait érintő, a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégiában tárgyalt célkitűzések. A Bizottság jelenleg végzi a stratégia értékelését, és 2020 végére tervezi a jelentés közzétételét.

[12] A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia félidős értékelése, COM(2015) 478 final, 2015. október 2.

[13] EEA, „The European environment - state and outlook 2020”, teljes jelentés, ES.1. táblázat, Summary of past trends, outlooks and prospects of meeting policy objectives/targets, 12. o.

17 Az egyéb rovarfajokra vonatkozó adatok hiányában számos más, az Unióban élő rovar helyzetéről a lepkékre vonatkozó nyomonkövetési adatok szolgálhatnak információval. Az uniós tagállamok az európai lepkemegfigyelési rendszer keretében 17 legelőn élő lepkefajra vonatkozóan gyűjtenek adatokat. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) ezen adatokat felhasználva számítja ki az európai legelőilepke-indexet. Ez az index azt mutatja, hogy a megfigyelt lepkék populációja 1990 óta 39%-kal csökkent, ami jelentős veszteségre utal, bár a helyzet 2013 óta látszólag stabilizálódott (lásd: ***4. ábra***).

4. ábra. Legelőilepke-index (1990–2017)

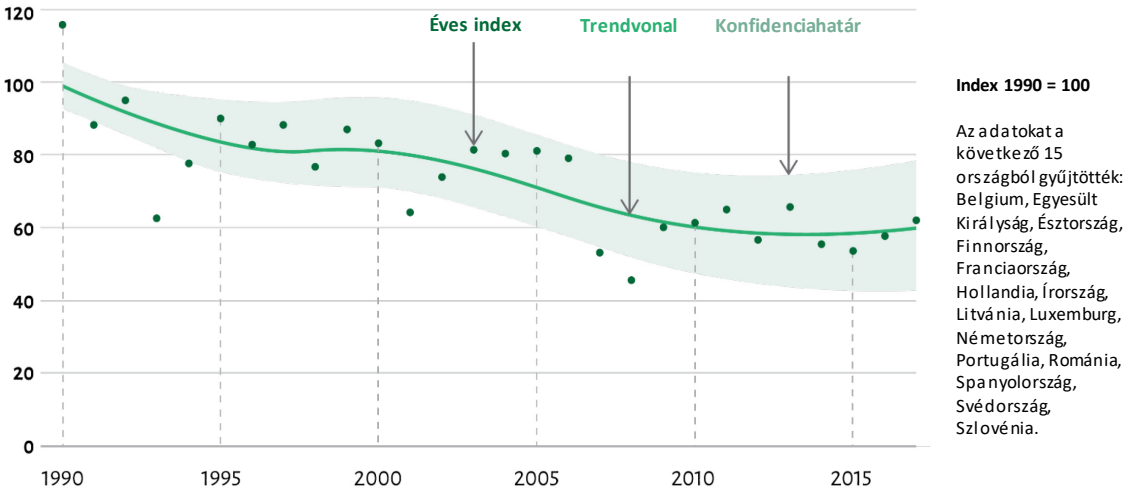

Forrás: Európai Számvevőszék, az EEA adatai alapján.

A beporzókról szóló kezdeményezés nem hozott változásokat a főbb szakpolitikákban és intézkedésekben

18 2018-ban a Bizottság egy, a vadon élő beporzókról szóló közleményében elismerte, hogy a vadon élő beporzók pusztulásának kezelése érdekében uniós fellépésre van szükség (lásd: ***06***. bekezdés). A beporzókról szóló kezdeményezés főként a környezetvédelem, a növényvédő szerek, a mezőgazdaság, a kohézió, valamint a kutatás és fejlesztés területén meglévő eszközök, szakpolitikák és jogszabályok hatékonyságának fokozását célozta. A beporzókról szóló kezdeményezést bizottsági közlemény formájában indították, ezért az nem hozott létre uniós jogi keretet a vadon élő beporzó rovarok védelmére és helyreállítására, és nem tette lehetővé külön pénzügyi források elkülönítését sem.

19 A beporzókról szóló kezdeményezés a következő három, a beporzók pusztulását előidéző tényezőre összpontosított, amelyek tekintetében konkrét intézkedéseket határozott meg:

— az élőhelyek elvesztése a városi és mezőgazdasági területeken;

— a növényvédő szerek használata;

— az idegenhonos inváziós fajok.

Az intézkedések listája nem tartalmazta az IPBES-jelentésben meghatározott egyéb közvetlen veszélyekre irányuló intézkedéseket (lásd: ***5. ábra***). A közlemény szerint e tényezők némelyikével (például az éghajlatváltozással) a kezdeményezésen kívüli egyéb célzott uniós szakpolitikák és intézkedések is foglalkoznak. Bizonyos területeken, mint amilyen például a fényszennyezés, a Bizottság nem tudott intézkedéseket javasolni, mivel akkoriban kevés ezzel kapcsolatos kutatás folyt. A beporzók betegségei által kifejtett hatások leginkább a tenyésztett beporzókat érintik, ezért ezekkel a kezdeményezés nem foglalkozik.

5. ábra. A beporzók pusztulását előidéző meghatározó tényezők

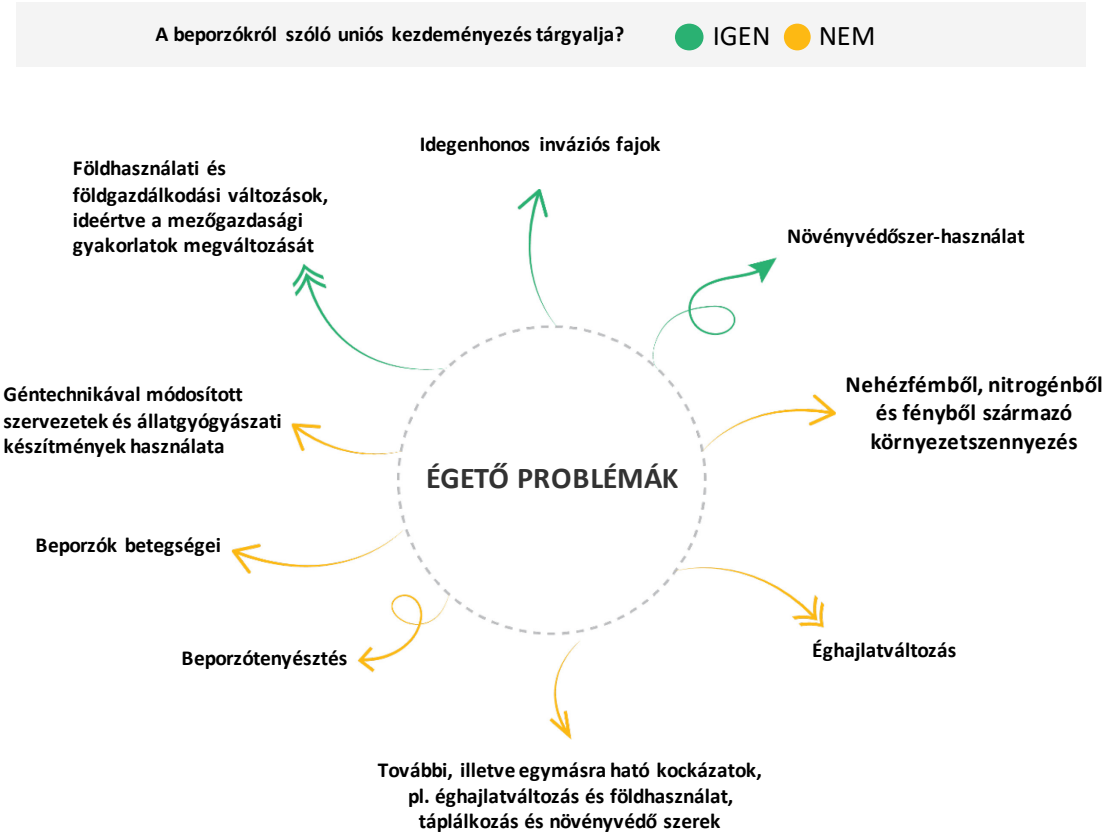

Forrás: Európai Számvevőszék, az IPBES-től és a Bizottságtól származó információk alapján.

20 A beporzókról szóló kezdeményezés 31 intézkedést foglalt magában:

— 10 intézkedést a beporzókkal és pusztulásukkal kapcsolatos ismeretek bővítéséről,

— 14 intézkedést a pusztulás három legmeghatározóbb tényezőjének kezeléséről,

— 7 intézkedést a kérdéssel kapcsolatban a nyilvánosság tájékoztatásáról.

A beporzók pusztulását előidéző legmeghatározóbb tényezők kezelésére javasolt 14 intézkedésből kilenc a biológiai sokféleség és a természet megőrzése, a mezőgazdaság, illetve a növényvédő szerek területén meglévő szakpolitikákra és intézkedésekre irányult (4A–4C., 5A–5C., 7A–7C. intézkedés). A kezdeményezésben megfogalmazott intézkedések nem hoztak változást ezekben a szakpolitikákban és intézkedésekben. Egyes intézkedéseket a Bizottság már a kezdeményezésben való közzétételük előtt végrehajtott (lásd: ***2. háttérmagyarázat***).

2. háttérmagyarázat

A beporzókról szóló kezdeményezés nem minden esetben hozott változásokat a főbb szakpolitikákban és intézkedésekben

- A 4C. intézkedés előírja a tagállamok számára, hogy a Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó kiemelt cselekvési kereteikben határozzanak meg elsőbbségi intézkedéseket a beporzókra és élőhelyeikre vonatkozóan. A Bizottság és a tagállamok 2018-ban kidolgozták e cselekvési tervek 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó sablonját, de abban nem szerepel beporzókat érintő követelmény (lásd: ***29***. bekezdés).

- A 5C. intézkedés felkéri a tagállamokat, hogy a 2022 és 2027 közötti időszakra vonatkozó KAP-stratégiai terveikben vegyék figyelembe a beporzók védelmét, a Bizottságot pedig arra, hogy a KAP teljesítménymérési és nyomonkövetési keretébe építsen be egy beporzómutatót. A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó, 2018 júniusában közzétett jogalkotási javaslataiban a Bizottság nem tett említést a beporzókról. A tagállamok jelenleg a beporzókkal kapcsolatos megfontolások beillesztésére vonatkozó iránymutatás nélkül készítik el KAP-stratégiai terveiket.

- A 7C. intézkedés értelmében a Bizottságnak be kell tiltania három neonikotinoid alapú növényvédő szer minden kültéri felhasználását. A tilalom már 2018 májusától, a beporzókról szóló kezdeményezés közzététele előtt hatályban volt. Ezen intézkedés tervbe való felvétele nem járt semmiféle hozzáadott értékkel.

A beporzókról szóló kezdeményezésből hiányoznak az irányítási és kontrollmechanizmusok

21 A Környezetvédelmi Főigazgatóság vezeti a beporzókról szóló kezdeményezés általános végrehajtását, és a 31 intézkedésből 24-ért közvetlenül felelős. Négy intézkedést az Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóságnak, a fennmaradó három intézkedést pedig a tagállamoknak kell végrehajtaniuk. További bizottsági főigazgatóságok[14] társvezetői vagy konzultációs szerepet töltenek be.

22 A Bizottság kijelölte a Környezetvédelmi Főigazgatóság egyik tisztviselőjét, akinek az a feladata, hogy teljes munkaidőben a beporzókról szóló kezdeményezésen dolgozzon. A Bizottság becslése szerint az Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóságnak a beporzók növényvédő szerekkel szembeni védelmével kapcsolatos intézkedésekben érintett munkatársainak munkája egy teljes munkaidős egyenértéket tesz ki. Megállapítottuk, hogy a Bizottság nem határozta meg egyértelműen az érintett bizottsági főigazgatóságok szerepét és felelősségi körét. Ellenőrzésünk időpontjáig a Bizottság nem szervezett olyan találkozókat, amelyeken az érintett érdekelt felek beszámolnak az elért eredményekről, és nem határozott meg az intézkedések előrehaladásának felülvizsgálatát szolgáló nyomonkövetési és beszámolási rendelkezéseket sem. Nincsenek meghatározott célértékek vagy kritériumok, amelyekkel értékelhető lenne, hogy az intézkedések megvalósították-e célkitűzéseiket.

A biológiai sokféleségre és a mezőgazdaságra vonatkozó szakpolitikák nem tartalmaznak kifejezetten a vadon élő beporzók védelmére vonatkozó követelményeket

23 Megvizsgáltuk a vadon élő beporzó rovarokat célzó biztosítékokat a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló uniós intézkedésekben és a KAP-ban. Ami a biológiai sokféleség megőrzését illeti, megvizsgáltuk az élőhelyvédelmi irányelvet, beleértve a Natura 2000 területeken élő fajok nyomon követését. A KAP esetében elemeztük a 2014–2020-as időszakban végrehajtott és a 2021–2027-es időszakra javasolt főbb környezetvédelmi célú intézkedéseket.

[14] A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, az Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóság, a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság, a Közös Kutatóközpont, valamint a Nemzetközi Együttműködés és a Fejlesztés Főigazgatósága.

A Bizottság nem használta ki a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló intézkedésekben rejlő egyes lehetőségeket

24 A Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) 1964-ben bevezette a veszélyeztetett fajok vörös listáját. A vörös lista a biológiai fajok természetvédelmi státuszának átfogó jegyzéke. A Bizottság finanszírozásával 2010-ben létrehozták a lepkék, 2014-ben pedig a méhek európai vörös listáját[15]. Ez a két felmérés azt mutatja, hogy az Unióban mintegy 1900 méhfaj és 421 lepkefaj él. Ezek közül például 659 méhfajt a nem fenyegetett, hatot pedig a kihalással fenyegetett kategóriába soroltak. 1048 méhfaj természetvédelmi státuszáról azonban nem áll rendelkezésre információ (lásd: ***6. ábra***). Az IUCN értékelési eljárása szerint a vörös listák 10 év elteltével hatályukat vesztik, és frissítések hiányában azok nem használhatók a védettségi státusz időbeli alakulásának mutatóiként. A Bizottság arról tájékoztatott bennünket, hogy tervezi az említett két vörös lista aktualizálását és új vörös listák közzétételét a zengőlegyekről, illetve a molyokról.

6. ábra. A méhek és lepkék természetvédelmi státusza az Unióban

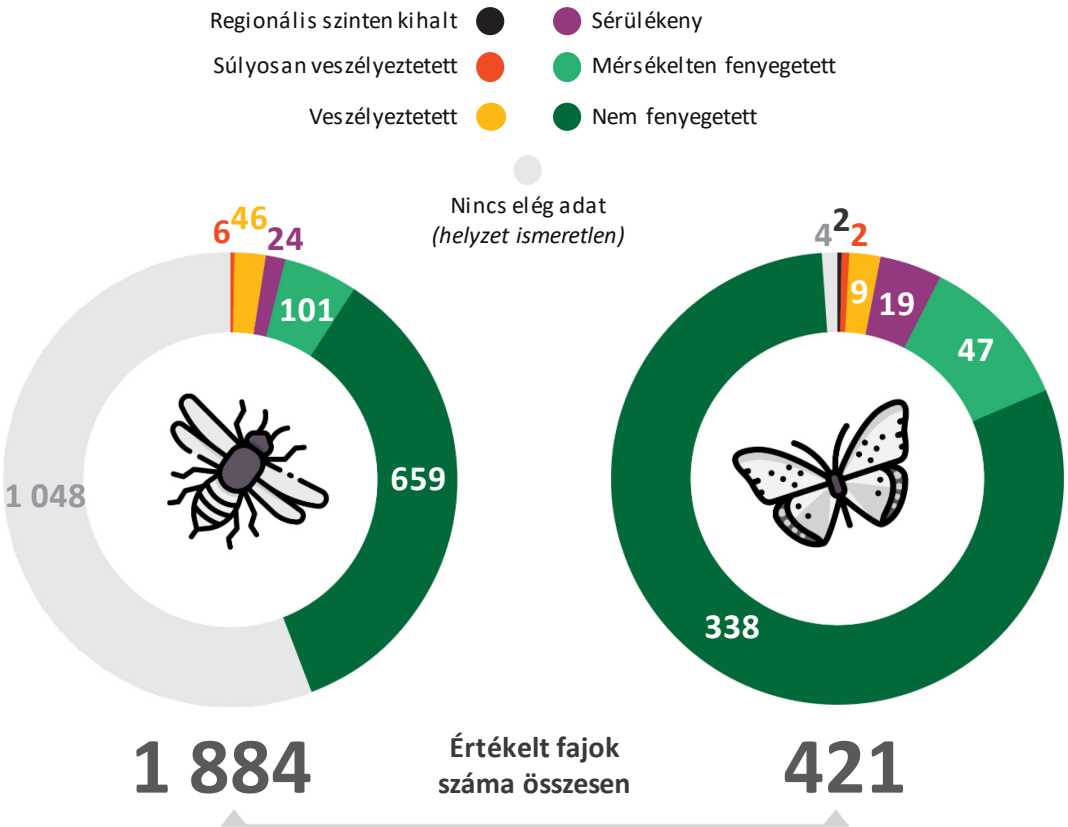

Forrás: Európai Számvevőszék, a méhek és lepkék európai vörös listája alapján.

[15] Van Swaay C. et al., „European Red List of Butterflies”, 2010, az Európai Unió Kiadóhivatala. Nieto A. at al., „European Red List of Bees”, 2014, az Európai Unió Kiadóhivatala.

25 A Bizottság és a tagállamok az élőhely- és a madárvédelmi irányelv – más néven természetvédelmi irányelvek – révén hajtják végre a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló uniós politikát. 1992. évi hatályba lépése óta az élőhelyvédelmi irányelv[16] célja a ritka, veszélyeztetett vagy őshonos élőhelyek, illetve állat- és növényfajok megóvásának előmozdítása. Az irányelvben 56 vadon élő, beporzást végző rovarfaj szerepel, amelyek között 42 lepkefaj, a többi pedig moly- és bogárféle. A vörös listán az Unióban (Horvátország nélkül) súlyosan veszélyeztetett vagy veszélyeztetett kategóriába sorolt 11 lepkefajból négynek biztosít védelmet a élőhelyvédelmi irányelv. Az irányelv nem rendelkezik az 52 súlyosan veszélyeztetett vagy veszélyeztetett kategóriába tartozó 52 méhfaj egyikéről sem, ami kihat a védelmüket szolgáló nyomonkövetési és finanszírozási lehetőségekre.

26 Az élőhelyvédelmi irányelv előírja a tagállamok számára, hogy hatévente számoljanak be a Bizottságnak az irányelv[17] értelmében bevezetett védelmi intézkedések végrehajtásáról, beleértve a védett élőhelyek és fajok természetvédelmi státuszára vonatkozó információkat is. E beszámolás révén tehát hatévente állnak rendelkezésre az irányelv hatálya alá tartozó vadon élő beporzó rovarokra vonatkozó információk. Az EEA összegyűjti a tagállamok által szolgáltatott adatokat, és azokat a természet állapotáról szóló jelentésben összegzi. Az ellenőrzésünkkor rendelkezésre álló legutóbbi, 2015. évi jelentés[18] nem tett említést a védett lepkék, molyok vagy bogarak természetvédelmi státuszáról. A jelentés egy olyan független tanulmányt idéz, amelyet hat uniós országban és régióban, Natura 2000 területeken kívül élő lepkékről készítettek, és amely arra a következtetésre jutott, hogy a védett területeken élő lepkék száma ugyanolyan mértékben csökken, mint a védett területeken kívül élő lepkéké[19]. A jelentés azt is megállapította, hogy a Natura 2000 területek kedvező hatással vannak a lepkék specializálódott fajainak egyedszámára.

---

[16] A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).

[17] A 92/43/EGK tanácsi irányelv 17. cikke.

[18] EEA, „State of nature in the EU – Results from reporting under the nature directives 2007–2012”, 2/2015. sz. szakmai jelentés, 2015.

[19] Pellissier V. et al., „The impact of Natura 2000 on non-target species, assessment using volunteer-based biodiversity monitoring”, EEA (a Biológiai Sokféleség Európai Témaközpontja), 4/2014. sz. szakmai dokumentum, 2014.

27 A Bizottság 2008 óta dolgoz ki uniós cselekvési terveket kiválasztott fajokra és élőhelyekre vonatkozóan, hogy segítse a tagállamokat azok megőrzésében. 2012-ben például a Bizottság egy súlyosan veszélyeztetett lepkefajra, a narancsszínű kéneslepkére vonatkozó uniós cselekvési tervet tett közzé, amelyben meghatározta a tagállamok által önkéntes alapon végrehajtandó célzott védelmi és helyreállítási intézkedéseket. Megállapításunk szerint az uniós cselekvési terv nem lassította e lepkefaj pusztulását. 2018-ban a narancsszínű kéneslepke természetvédelmi státusza nem volt megfelelő az Unióban (lásd: ***3. háttérmagyarázat***).

3. háttérmagyarázat

A narancsszínű kéneslepke (Colias myrmidone)

A narancsszínű kéneslepke az egyetlen olyan súlyosan veszélyeztetett lepkefaj, amely szerepel az élőhelyvédelmi irányelvben és a lepkék európai vörös listájában. A tagállamok által a Natura 2000 területek kezelése során végrehajtott védelmi és helyreállítási intézkedések mellett 2012 óta külön uniós cselekvési terv[20] foglalkozik e lepkefaj pusztulásával. A Bizottság nem különít el külön pénzügyi forrásokat a tagállamok számára a fajokra vonatkozó uniós cselekvési tervek végrehajtásához.

A cselekvési terv értelmében a tagállamoknak meg kell hozniuk a tervben felsorolt intézkedéseket, és a narancsszínű kéneslepkére vonatkozó további egyedi nyomonkövetési intézkedéseket is életbe kell léptetniük. A Bizottság a mai napig nem értékelte sem a tagállamok által végrehajtott intézkedéseket, sem azok egyedi nyomonkövetési intézkedéseit.

2018-ban a Natura 2000 területekre vonatkozóan rendelkezésre álló adatok szerint a 11 olyan tagállamból, ahol a lepkefaj előfordul, hétben e lepke természetvédelmi státusza nem megfelelő vagy gyenge volt. A fennmaradó négy tagállamban nem volt ismert a faj helyzete[21].

---

[20] Európai Bizottság, „Action Plan for the Conservation of the Danube Clouded Yellow Colias myrmidone in the European Union” (Cselekvési terv a narancsszínű kéneslepke [Colias myrmidone] Európai Unión belüli védelméről), 2012. április 13.

[21] Az adatok a következő címen érhetők el: https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends.

28 A Bizottság 2019 októberében tette közzé az első olyan cselekvési tervet, amely egy élőhely, ez esetben a féltermészetes mészkedvelő gyepek és bozótosok fenntartására és helyreállítására vonatkozik. A cselekvési tervben az Unió elismerte, hogy ez az élőhely rendkívül fontos a vadon élő beporzó fajok számára, és megőrzésüket felvette általános célkitűzései közé. A Bizottság nem határozott meg e célkitűzés megvalósítására irányuló konkrét fellépéseket vagy intézkedéseket, és nem írt elő semmilyen nyomonkövetési és értékelési követelményt.

29 A többéves priorizált intézkedési tervek (PAF) a Natura 2000 területek kezelésére szolgáló stratégiai tervezési eszközök. A tagállamok a priorizált intézkedési tervekben ismertetik a biológiai sokféleségre és a természetvédelemre vonatkozó szükségleteiket, a kezelésükre irányuló intézkedéseket és a finanszírozási követelményeket. Az élőhelyvédelmi irányelv értelmében a tagállamoknak a Bizottság pénzügyi keretével összhangban hétévente aktualizált priorizált intézkedési terveket kell küldeniük a Bizottságnak. A beporzókról szóló kezdeményezés szerint a tagállamoknak a priorizált intézkedési tervekben intézkedéseket kell hozniuk a beporzók fontos élőhelyeiről. A Bizottság és a tagállamok 2018 áprilisában validálták a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó PAF-sablont, azt azonban nem egészítették ki a beporzókra vonatkozó követelményekkel.

30 A környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) uniós finanszírozási eszközének egyik célkitűzése, hogy hozzájáruljon az uniós szakpolitikák kidolgozásához és végrehajtásához a természet és a biológiai sokféleség területén, ideértve az élőhelyvédelmi irányelvben felsorolt fajok állományainak megőrzését és helyreállítását. A LIFE program[22] egyedi projektjei a tagállamok és a Bizottság társfinanszírozásában valósulnak meg. A LIFE projektek mintegy negyede irányul az élőhelyekre. A Bizottság szerint a beporzók védelmének az élőhelyek kezelésével való megvalósítása vélhetőleg összességében eredményesebb és költséghatékonyabb, mint más megközelítések. Mivel e projektek középpontjában nem a beporzók állnak, a Bizottság nem minden esetben követi nyomon vagy értékeli beporzó fajokra gyakorolt hatásukat. Az 1992–2018-as időszak során finanszírozott 5065 LIFE projektből mindössze 22 irányult kifejezetten a beporzók állományainak és a beporzási szolgáltatásoknak a védelmére és helyreállítására.

[22] Az Európai Parlament és a Tanács 1293/2013/EU rendelete a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról (HL L 347., 2013.12.20., 185. o.).

31 A LIFE program 2018 óta finanszírozhat olyan projekteket, amelyek az európai vagy nemzetközi vörös listákon szereplő, súlyosan veszélyeztetettnek vagy veszélyeztetettnek minősített fajokra irányulnak. Ellenőrzésünk időpontjáig nem indult egyetlen olyan projekt sem, amely az élőhelyvédelmi irányelvben nem szereplő veszélyeztetett méhek és lepkék védelmét szolgálja.

A KAP nem tartalmaz a vadon élő beporzókra vonatkozó konkrét jogi rendelkezéseket

32 Az Unió területének csaknem felét mezőgazdasági földterület borítja. Az EEA következtetése szerint „az 1950-es évek óta a hagyományos gazdaságirányítást, amely tájképi elemek, élőhelyek, illetve növény- és állatfajok sorát részesítette előnyben, felváltotta a gyorsuló ütemben iparosodó mezőgazdaság, amelyet túlnyomórészt a gazdálkodási módszerek intenzívebbé válása jellemez”[23]. Az intenzív mezőgazdaság a beporzók pusztulásának egyik meghatározó tényezője[24]. A 2014–2020-as időszakra szóló teljes uniós költségvetés mintegy 38%-át fordítják a mezőgazdaság támogatására, és a KAP „különösen nagy hatást gyakorolt az európai tájképek és az ott található természeti területek alakításában”[25]. A 2014–2020-as KAP több eszköze is a biológiai sokféleség védelmét és fokozását célozza (lásd: ***3. ábra***), különösen a kölcsönös megfeleltetés, a környezetbarátabbá válást ösztönző támogatási rendszer és az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések. A vadon élő beporzókat azonban nem védik külön jogi rendelkezések.

33 A kölcsönös megfeleltetés kapcsolatot biztosít a KAP-kifizetések és a mezőgazdasági termelők alapvető követelményeknek való megfelelése között. Az ilyen alapvető követelmények a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK-k), amelyek minden mezőgazdasági termelőre vonatkoznak, függetlenül attól, hogy uniós finanszírozásban részesülnek-e vagy sem, valamint a helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra vonatkozó előírások (HMKÁ-k), amelyek a mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszerek mezőgazdasági termelőire nem alkalmazandóak[26].

---

[23] EEA, SOER 2015, Agriculture Briefing, 2016. november 15.

[24] IPBES, „The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production”, 2016.

[25] EEA, SOER 2020, 13. fejezet „Environmental pressures and sectors”, 295. o.

[26] A közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 347., 2013.12.20., 549. o.) II. melléklete.

A környezethez kapcsolódó JFGK-k a természetvédelmi és vízügyi irányelvekben[27] foglalt jogi kötelezettségekből erednek. A HMKÁ-k célja annak biztosítása, hogy a mezőgazdasági termelők megvédjék a mezőgazdasági területen található termőföldet, vizet, tájképi elemeket, élőhelyeket és vadon élő állatokat. A kölcsönös megfeleltetés által a mezőgazdasági területek biológiai sokféleségére gyakorolt hatásokat a ***4. háttérmagyarázatban*** olvasható, közelmúltban készült értékelésünk ismerteti.

4. háttérmagyarázat

13/2020. sz. különjelentés. Biodiverzitás a mezőgazdasági területeken: a közös agrárpolitika mindeddig nem tudta megállítani a hanyatlást

A kölcsönös megfeleltetés JFGK-összetevője nem nyújtott további ösztönzőket a mezőgazdasági termelők számára a mezőgazdasági területek biológiai sokféleségének fenntartásához és fokozásához, mivel ezek a követelmények a már meglévő szabályokat reprodukálják.

A vízfolyások menti védelmi sávok létrehozására (1. HMKÁ), a minimális talajborításra (4. HMKÁ), az erózió korlátozását célzó földgazdálkodásra (5. HMKÁ), a talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására (6. HMKÁ) és a tájképi elemek megőrzésére (7. HMKÁ) vonatkozó HMKÁ-előírások rendelkeznek a legnagyobb potenciállal a mezőgazdaság biológiai sokféleségének támogatása szempontjából, de a jogszabályi keret nagyfokú rugalmasságot biztosít a tagállamok számára az előírások tartalmi megvalósításában. Rendszerint a kifizető ügynökségek az egyes HMKÁ-előírások hatálya alá tartozó mezőgazdasági üzemek 1–2%-át ellenőrzik, és az ellenőrzött üzemek mintegy 1%-ára rónak ki bírságot.

A jelentés arra a következtetésre jutott, hogy bizonyos kölcsönös megfeleltetési előírások jelentős mértékben hozzájárulhatnak a biológiai sokféleséghez, de ezek az előírások gyenge ösztönzést jelentenek. Sem a Bizottság, sem a tagállamok nem mérték a kölcsönös megfeleltetés biológiai sokféleségre gyakorolt hatását.

[27] A Tanács 1991. december 12-i 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (HL L 375., 1991.12.31., 1. o.).

34 A Bizottság 2013-ban bevezette a környezetbarátabbá válást ösztönző támogatást annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők által követendő három gazdálkodási gyakorlat révén javítsa a KAP környezeti teljesítményét: a növénytermesztés diverzifikálása (10 hektárnál nagyobb szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelők), illetve állandó gyepterületek vagy ökológiai jelentőségű területek fenntartása (ökológiai jelentőségű területek esetén: 15 hektárnál nagyobb szántóterülettel rendelkező mezőgazdasági termelők). 2017-ben a Számvevőszék jelentést[28] tett közzé a zöldítésről. A jelentés szerint a zöldítés alacsony szintű követelményei miatt az intézkedés nem vezetett az irányítási gyakorlatok jelentős megváltozásához. A mezőgazdasági területek biológiai sokféleségéről szóló jelentésünk azt is megállapította, hogy a zöldítés nem jár előnyökkel a biológiai sokféleség szempontjából (lásd: ***5. háttérmagyarázat***).

5. háttérmagyarázat

13/2020. sz. különjelentés. Biodiverzitás a mezőgazdasági területeken: a közös agrárpolitika mindeddig nem tudta megállítani a hanyatlást

Az ökológiai jelentőségű területekben rejlő, a biológiai sokféleség szempontjából előnyös lehetőségek a megvalósított ökológiai jelentőségű területek típusától és attól függnek, hogy a mezőgazdasági termelők hogyan kezelik azokat.
A tagállamok és a gazdálkodók jellemzően a gyengébb hatású opciókat, például a köztes kultúrákat és a nitrogénmegkötő növényeket részesítik előnyben.

A jelentés összességében arra a következtetésre jutott, hogy a zöldítés kevéssé vált a biodiverzitás javára, és a zöldítési rendszer kevés változást idézett elő a gazdálkodási gyakorlatokban.

[28] „A zöldítés: bonyolultabb, környezetvédelmi szempontból egyelőre még nem eredményes jövedelemtámogatási rendszer” című, 21/2017. sz. európai számvevőszéki különjelentés.

35 A zöldítési intézkedés 2017-ben közzétett bizottsági értékelése[29] szerint az ökológiai jelentőségű területek képesek a leginkább biztosítani a táplálékforrást és a fészkelőhelyet a vadon élő beporzók számára. A jelentés megállapította, hogy az ökológiai jelentőségű területek leghasznosabb típusai a nitrogénmegkötő növényekkel, a köztes kultúrákkal és a takarónövényekkel borított területek (a gazdálkodási gyakorlattól függően, lásd: ***36***. bekezdés), a parlagon hagyott területek, a tájképi elemek (sövények, fás sávok, facsoportok), a táblaszegélyek és a védelmi sávok.
A Parlament ajánlásának megfelelően 2018-ban a jogalkotó kifejezetten a beporzók számára előnyös növényfajokra hivatkozva két új ökológiai jelentőségű területtípust vezetett be: a parlagon hagyott, mézelő növényekkel (pollenben és nektárban gazdag növények), illetve a csészekóróval (*Silphium perfoliatum*) borított földterület típusát[30].

36 A tagállamok a közös agrárpolitikában meghatározott 13 ökológiai jelentőségű területtípus[31] közül választhatnak. 2018-ban a legtöbb tagállam a köztes kultúrával és takarónövénnyel, a nitrogénmegkötő növénnyel borított, illetve a parlagon hagyott területtípust választotta, amelyek az ökológiai jelentőségű területként bejelentett összes mezőgazdasági földterület 96%-át tették ki (lásd: ***7. ábra***). A HMKÁ-hoz hasonlóan a szóban forgó ökológiai jelentőségű területek által a beporzókra gyakorolt hatás a tagállamok által meghatározott gazdálkodási követelményektől és feltételektől függ (például a földterület helyétől, a vágási és betakarítási időpontoktól, valamint a növényvédő szerek és műtrágyák használatától). A köztes kultúrák, a takaró- vagy a nitrogénmegkötő növények virágzás előtti vagy az alatti vágása például nem jár előnyökkel a beporzók számára. A zöldítési intézkedés bizottsági értékelése szerint a mezőgazdasági termelők ezeket a növényeket az esetek többségében a virágzásuk előtt levágják vagy beszántják. A parlagon hagyott földterület csak akkor szolgálja a beporzók javát, ha azt bevetik vadvirágokkal, a fedetlen talaj nem jár előnyökkel.
A Bizottság nem határozott meg konkrét gazdálkodási követelményeket a parlagon hagyott földterületekre vonatkozóan, a tagállamok pedig nem nyújtanak tájékoztatást

---

[29] Európai Bizottság, „Evaluation study of the payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment”, 2017.

[30] Az Európai Parlament és a Tanács 2017. december 13-i (EU) 2017/2393 rendelete az 1305/2013/EU, az 1306/2013/EU, az 1307/2013/EU, az 1308/2013/EU és a 652/2014/EU rendelet módosításáról (HL L 350., 2017.12.29., 15. o.).

[31] Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1307/2013/EU (HL L 347., 2013.12.20., 608. o) és a Bizottság 2014. március 11-i 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről és X. mellékletének módosításáról (HL L 181., 2014.6.20., 1. o.).

arról, hogy a mezőgazdasági termelők hogyan gazdálkodnak a parlagon hagyott földterületeken.

37 A Bizottság 2017-ben megtiltotta a növényvédő szerek használatát az ökológiai jelentőségű területként bejelentett parlagon hagyott, többek között mézelő növényekkel és csészekóróval, illetve a köztes kultúrákkal, takarónövényzettel vagy nitrogénmegkötő növényekkel beültetett földterületeken[32]. A mezőgazdasági termelők – amennyiben az adott tagállam nem tiltotta meg az ilyen ökológiai jelentőségű területek esetében is – használhatnak növényvédő szereket a táblaszegélyeken, védelmi sávokon és egyéb nem termelési célú tájképi elemeken.

7. ábra. Ökológiai jelentőségű területek az Unióban, 2018

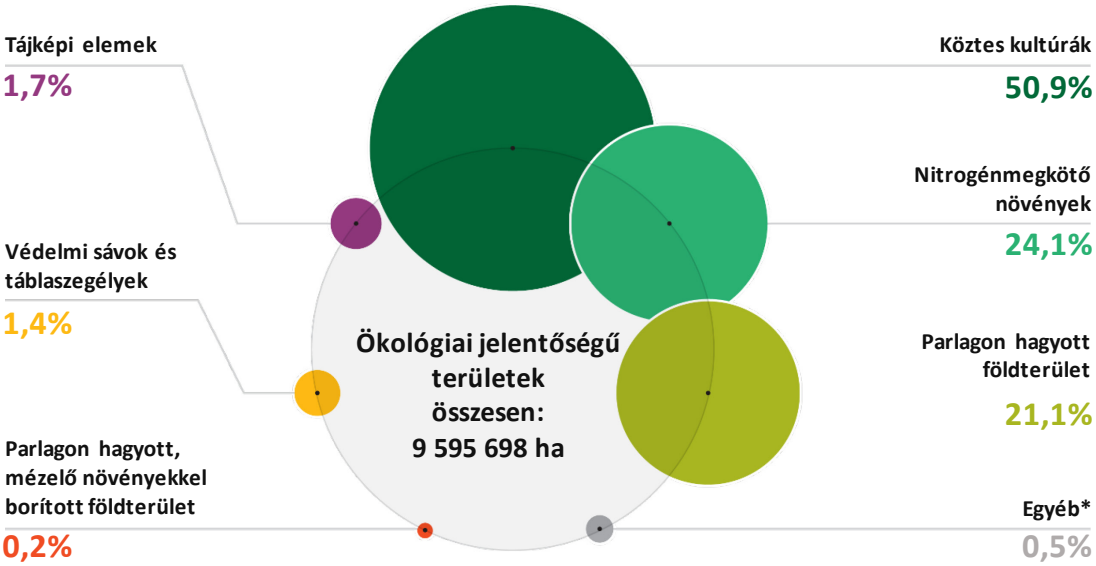

**Ide tartoznak a teraszok, az agrárerdészet, az erdőszéli földsávok, a sarjerdők, az erdősített területek, az elefántfűvel és a csészekoróval borított területek.*

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottságtól származó információk alapján.

[32] A Bizottság 2017. február 15-i (EU) 2017/1155 felhatalmazáson alapuló rendelete a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet és az 1307/2013/EU rendelet X. mellékletének módosításáról (HL L 167., 2017.6.30., 1. o.).

38 A tagállamok agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedéseket is alkalmazhatnak, hogy a beporzók számára kedvező feltételeket és élőhelyeket alakítsanak ki. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések olyan mezőgazdasági termelőknek nyújtanak támogatást, akik különféle, környezetvédelmi szempontból problémás területen, önkéntes alapon, öttől hét évig terjedő időtartamra tesznek környezetvédelmi kötelezettségvállalásokat. A KAP által a biológiai sokféleségre gyakorolt hatás nemrégiben készült értékelése[33] szerint a célzott agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések – például a meglévő féltermészetes élőhelyek és tájképi elemek fenntartása vagy új élőhelyek létrehozása – jelentik a vadon élő beporzók számára a legelőnyösebb KAP-intézkedéseket. Az értékelés arra is rámutatott, hogy ezen intézkedések tagállamok és gazdálkodók általi alkalmazása önmagában nem elegendő a beporzók vadon élő állományai helyreállításának elősegítéséhez.

39 A 2021–2027-es időszakra szóló KAP-ra vonatkozó jogalkotási javaslatok olyan feltételrendszert vezetnek be, amelynek a jelenlegi zöldítési és kölcsönös megfeleltetési követelmények felváltása a célja. A Bizottság javaslatai értelmében a feltételrendszer olyan kötelezettségeket határoz meg, amelyeket a KAP-kifizetésekben részesülő gazdálkodóknak teljesíteniük kell. A javaslatok az éghajlat- és környezetvédelmi rendszerekre vonatkozóan is új rendszert (ökorendszerek) vezetnek be. Minden egyes, a gazdálkodók számára javasolt ökorendszer esetében a tagállamoknak –egy vagy több uniós szinten meghatározott konkrét környezetvédelmi célkitűzéssel összhangban – össze kell állítaniuk az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös, támogatható mezőgazdasági gyakorlatok jegyzékét. Az ökorendszerekben a gazdálkodók továbbra is önkéntes alapon vesznek részt.
A Bizottság a 2021–2027-es KAP-ra vonatkozó jogalkotási javaslatokban nem eszközölt jelentős változtatásokat az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések tekintetében (lásd: ***8. ábra***).

[33] Európai Bizottság, „Evaluation of the impact of the CAP on habitats, landscapes and biodiversity”, 2019.

8. ábra. A vadon élő beporzók számára potenciálisan előnyös KAP-intézkedések a jelenlegi és a következő időszakokban

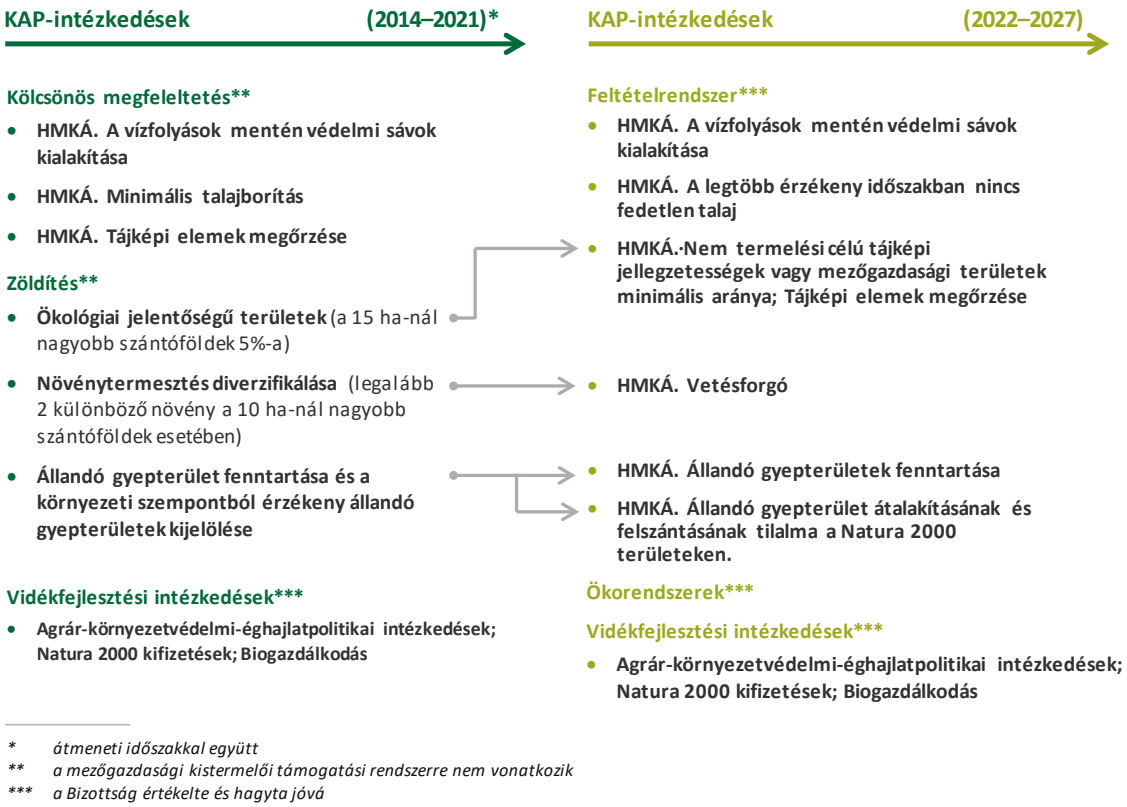

* *átmeneti időszakkal együtt*
** *a mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszerre nem vonatkozik*
*** *a Bizottság értékelte és hagyta jóvá*

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság információi alapján.

40 A bizottsági javaslatok értelmében a feltételrendszer nem foglalná magában a ökológiai jelentőségű termőterületeket (például a köztes növénykultúrákkal és takarónövényekkel, valamint a nitrogénmegkötő növényekkel borított területek), amelyek révén jelenleg teljesíthetőek a zöldítési követelmények, ugyanakkor a feltételrendszerben továbbra is szerepel a nem termelési célú területek minimális arányára és a tájképi elemek megőrzésére vonatkozó követelmény. Emellett a zöldítési követelmények alkalmazására vonatkozó küszöbértékek (például az ökológiai jelentőségű területek esetében legalább 15 hektár szántóterület) többé nem lennének alkalmazandók. A Bizottság azt javasolta, hogy a tagállamok KAP-stratégiai terveikben írják le az egyes HMKÁ-kat, beleértve a gazdálkodási gyakorlatok összefoglalását, a területi hatályt és az érintett mezőgazdasági termelők típusát. A Bizottság feladata lenne, hogy ellenőrizze a tagállamok KAP-stratégiai terveiben szereplő HMKÁ-k és ökorendszerek kialakítását. Nincs garancia arra, hogy a tagállamok KAP-stratégiai terveikben a vadon élő beporzók szempontjából releváns egyedi rendszereket fognak meghatározni, mivel a beporzók és a beporzási szolgáltatások védelmét a Bizottság nem foglalta bele az ökorendszerek célkitűzéseibe.

A növényvédő szerekre vonatkozó jogszabályok tartalmaztak a mézelő méhekre vonatkozó biztosítékokat, de némelyiküket nem alkalmazzák

41 Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság fogalmazott-e meg a vadon élő beporzók védelmére vonatkozó rendelkezéseket a növényvédő szerek használatát szabályozó uniós jogi keretben. Azt is górcső alá vettük, hogy a Bizottság elemezte-e a növényvédő szerek által a vadon élő beporzókra jelentett kockázat értékelési folyamatát annak érdekében, hogy feltárja annak hiányosságait, illetve hozott-e korrekciós intézkedéseket.

A növényvédő szerekre vonatkozó uniós jogszabályok előírják a mézelő méhek védelmét

42 A jogszabályban említett növényvédő szerek olyan peszticidek, amelyeket a károsítók és betegségek megelőzésére, valamint elpusztítására, illetve elhárítására használnak. A növényvédő szerek egy vagy több olyan hatóanyagot tartalmaznak, amelyeknek a termék hatásai köszönhetőek.

43 A beporzók gyakran ki vannak téve a növényvédő szerek hatásának. A növényvédő szerek közvetlenül gyakorolhatnak károsító hatást a beporzókra, amikor ezek közvetlenül érintkeznek a növényeken található permetmaradékkal vagy a szennyezett porral, a növényvédő szerek maradványait tartalmazó pollent, nektárt vagy szennyezett vizet fogyasztanak, illetve fészkeikben szennyezett anyaggal kerülnek kapcsolatba. A növényvédő szerek közvetetten is válthatnak ki káros hatást.
A gyomirtó szerek például csökkentik a virágos erőforrások mennyiségét és sokféleségét, ami kifejezetten kedvezőtlen a beporzók táplálékellátása szempontjából. A beporzók az év aktív időszakában jelen lévő különféle virágzó fajoktól függnek. Az is előfordulhat, hogy olyan konkrét virágzó fajoktól függnek, amelyek között lehetnek a gazdálkodók számára külön értékkel nem bíró, így nemkívánatos gyomként kezelt növények is. A növényvédő szerek által a beporzókra kifejtett hatás függ az alkalmazott terméktől, a termék környezeti perzisztenciájának időtartamától, illetve a termék alkalmazási helyétől, idejétől és módjától. A ***9. ábra*** bemutatja, hogy a beporzó rovarok hogyan kerülhetnek kapcsolatba a növényvédő szerekkel.

9. ábra. A beporzók peszticidexpozíciós útvonalai

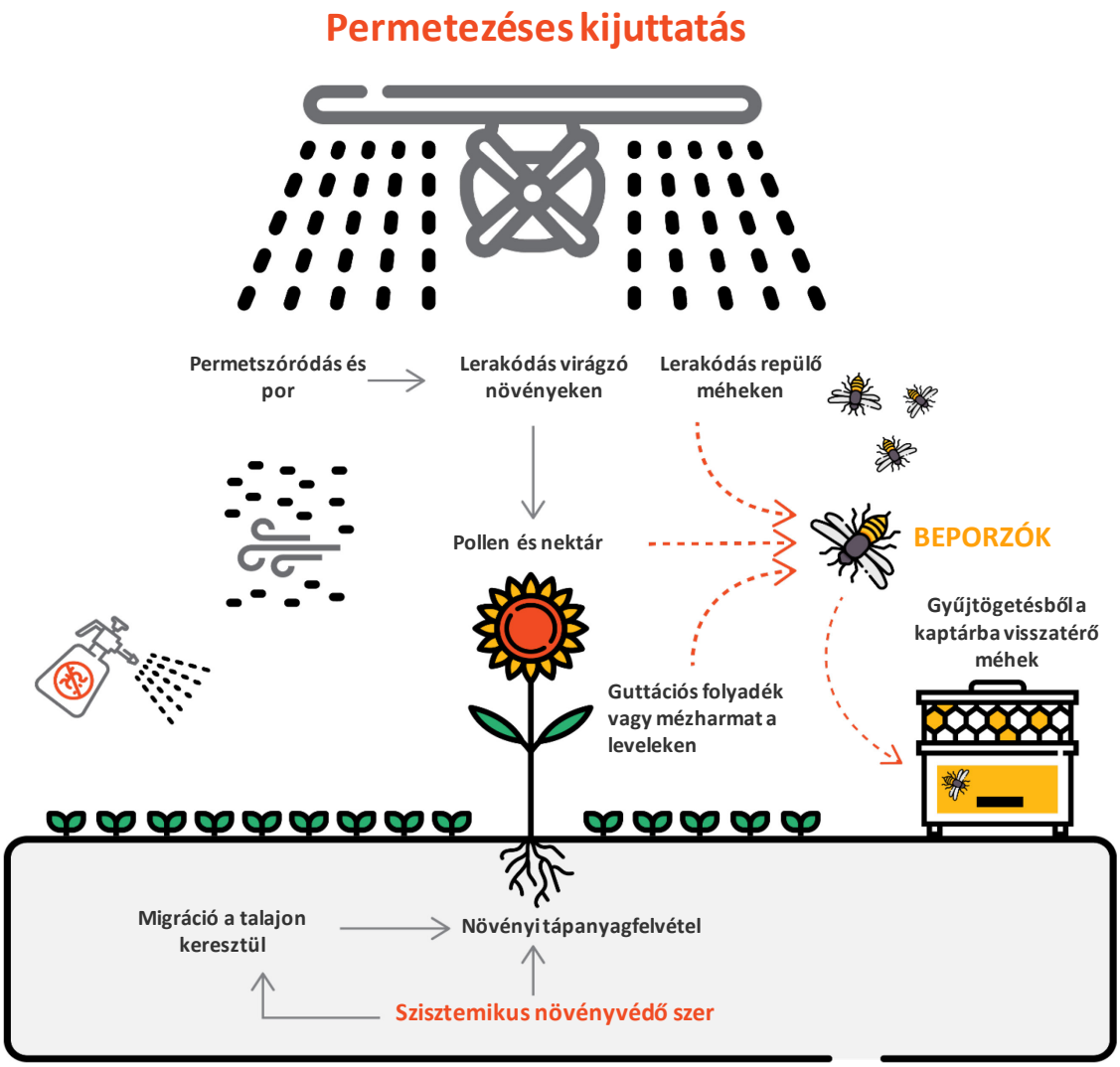

Hatás típusa:	Toxicitás típusa:	Kitettség típusa:	Érintettek:
• Letális • Szubletális *(befolyásolja a viselkedést, az immunrendszert, a reprodukciós funkciókat, stb.)*	• Akut *(rövid távú)* • Krónikus *(hosszú távú)*	• Orális *(táplálék útján)* • Érintés • Belélegzés	• Felnőttek • Lárvák

Forrás: Európai Számvevőszék, a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platform (EFSA) információi alapján.

44 Növényvédő szerekre vonatkozó uniós jogszabály[34] először 1991-ben tesz konkrét említést a beporzókról. Ez előírta a kérelmezők számára, hogy nyújtsanak be információkat a hatóanyagok mézelő méhekre gyakorolt rövid távú (akut) toxicitásáról, illetve a növényvédő szereknek a laboratóriumon kívüli, terepkörülmények közötti toxicitásáról. 2009-ben a jogalkotó a növényvédő szerekről szóló rendeletben[35] erősítette meg a mézelő méhek védelmét azáltal, hogy a rövid távú expozíciós vizsgálatokat az alábbiakkal egészítette ki:

- hosszú távú (krónikus) toxicitási vizsgálatok,
- a kifejlett mézelő méhekre és lárváikra gyakorolt szubletális hatások vizsgálata.

A növényvédő szerekről szóló rendelet nem tartalmazott a vadon élő beporzó fajokra vonatkozó külön biztosítékokat.

45 Minden növényvédő szer engedélyezése kétlépcsős eljárás keretében történik. A Bizottság először tudományos értékelések alapján hagyja jóvá a hatóanyagokat. A tagállamok ezt követően engedélyezhetik az egy vagy több jóváhagyott hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek területükön való értékesítését és használatát. A hatóanyag jóváhagyására vonatkozó döntést két különálló lépést követően lehet meghozni a ***10. ábrán*** bemutatott módon.

10. ábra. A hatóanyagok jóváhagyási folyamata

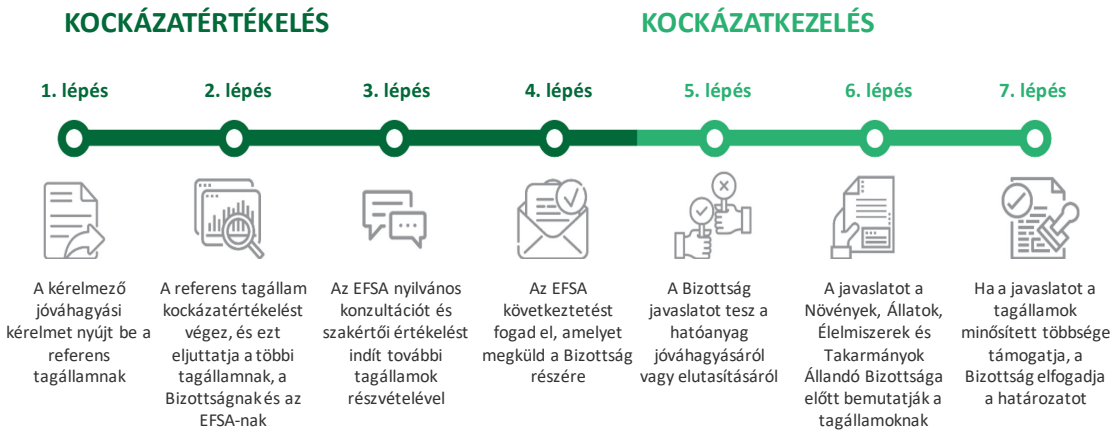

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság információi alapján.

---

[34] A Tanács 1991. július 15-i 91/414/EGK irányelve a növényvédő szerek forgalomba hozataláról (HL L 230., 1991.8.19., 1. o.).

[35] Az Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 1107/2009/EK rendelete a növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről (HL L 309., 2009.11.24., 1. o.).

A mézelő méhekre vonatkozó kockázatértékelési eljárás jelenleg nincs összhangban a jogi követelményekkel

46 A hatóanyagokra és a növényvédő szerekre vonatkozó értékelési és döntéshozatali kritériumokat az adatszolgáltatási követelmények[36] és az egységes elvek[37] határozzák meg. A Bizottság iránymutatást nyújt a kérelmezőknek arról, hogyan kell értékelni a hatóanyagok és növényvédő szerek használatából eredő, mézelő méheket érintő kockázatokat. A Bizottság az iránymutatást[38] 2002-ben fogadta el.

47 Ezen iránymutatás szerint a kérelmezőknek kizárólag az akut toxicitásuk alapján kell értékelniük a hatóanyagok által a mézelő méhekre jelentett kockázatokat. Az iránymutatás nem veszi figyelembe a kifejlett mézelő méhek ezen anyagoknak való krónikus vagy ismétlődő expozíciójának lehetséges hatásait, bár ezt a növényvédő szerekről szóló rendelet 2009 óta valamennyi hatóanyag és növényvédő szer tekintetében előírja. A jelenlegi kockázatértékelési kritériumokról a ***6. háttérmagyarázat*** szolgál részletesebb információkkal.

---

[36] A Bizottság 2013. március 1-i 283/2013/EU rendelete a hatóanyagokra vonatkozó adatszolgáltatási követelmények meghatározásáról (HL L 93., 2013.4.3., 1. o.) és a Bizottság 2013. március 1-i 284/2013/EU rendelete a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében a növényvédő szerekre vonatkozó adatszolgáltatási követelmények meghatározásáról (HL L 93., 2013.4.3., 85. o.).

[37] A Bizottság 2011. június 10-i 546/2011/EU rendelete az 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a növényvédő szerek értékeléséhez és engedélyezéséhez használt egységes alapelvek tekintetében történő végrehajtásáról (HL L 155., 2011.6.11., 127. o.).

[38] Guidance Document on terrestrial Ecotoxicology under Council Directive 91/414/EEC, SANCO/10329/2002.

6. háttérmagyarázat

A növényvédő szereknek a mézelő méhekre gyakorolt hatására vonatkozó jelenlegi európai kockázatértékelési rendszer

A növényvédő szerek méhekre jelentett kockázatának értékelésére jelenleg használt uniós normákat az Európai és Földközi-tenger melléki Növényvédelmi Szervezet dolgozta ki. Annak megállapításakor, hogy egy növényvédő szer a méhekre nézve mérgező-e vagy sem, a kockázat szintjét egy veszélyességi hányados kiszámításával kell megbecsülni.

A veszélyességi hányados a méhek növényvédő szernek való környezeti kitettsége és a növényvédő szer rövid távú (akut) toxicitása közötti arány. Ha a veszélyességi hányados értéke 50-nél kisebb, a méheket érintő alacsony kockázatot állapítanak meg, és nincs szükség további vizsgálatokra. Ha az érték 50-nél nagyobb, további vizsgálatokat (a továbbiakban: magasabb szintű vizsgálatok) kell végezni félszabadföldi vagy szabadföldi körülmények között. A magasabb szintű vizsgálatokhoz nem határoztak meg küszöbértékeket, és a vizsgálat eredményeit csak szakértő tudja értelmezni. A növényvédő szerek méhekre gyakorolt hatásának uniós kockázatértékelési rendszere a tenyésztett mézelő méhekre vonatkozik. Ennek során az expozíciós útnak a permetszórásos kijuttatást tekintik, így a rendszer nem alkalmazható a talajra vagy a magvakra kijuttatott növényvédő szerek (például neonikotinoidok) esetében.

48 A Bizottság 2011-ben felkérte az EFSA-t, hogy készítsen a növényvédő szerekről szóló rendelettel összhangban lévő, aktualizált iránymutatást a növényvédő szerek méhekre gyakorolt hatásának kockázatértékeléséről. Az EFSA ezt a dokumentumot 2013-ban tette közzé[39].

49 Az EFSA 2013. évi iránymutatása – a növényvédő szerekről szóló rendelet 2009 óta hatályos előírásainak megfelelően – új követelményeket fogalmazott meg a kifejlett mézelő méheken vagy lárváikon végzett krónikus és szubletális toxicitási vizsgálatokra vonatkozóan. Ezek a követelmények további méhfajokra, azaz a poszméhekre és a magányos méhekre is kiterjedtek. Az iránymutatás figyelembe veszi a növényvédő szerek új expozíciós útvonalait is, mint például a porrészecskéknek való kitettséget (különösen a vetőmagkezelés során alkalmazott növényvédő szerek esetében), illetve a szennyezett nektár vagy víz fogyasztását (guttációs folyadék, felszíni vizek és pocsolyák). Az iránymutatás a növényekben található növényvédő szerek bomlásából származó anyagokkal (metabolitok) szennyezett pollennek és

[39] EFSA, "Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (Apis mellifera, Bombus spp. and solitary bees)", 2013. július 4., frissítve: 2014. július 4.

nektárnak való kitettség kockázatértékelési rendszerét is kiterjesztette és részletesebben kidolgozta, mivel ezen anyagok némelyike mérgezőbb lehet, mint az a növényvédő szer, amelyből kialakult.

50 A növényvédő szerekről szóló rendelet a mézelő méheket érintő általános védelmi célokat határozott meg, de nem tartalmazott a vizsgálati eredmények értékelése során alkalmazandó konkrét kritériumokat (úgynevezett konkrét védelmi célokat). Az EFSA szerint egy megfelelő kockázatértékelési rendszer kialakításához elengedhetetlenek a konkrét védelmi célok. A méhekre vonatkozó 2013. évi iránymutatásában az EFSA három érintett méhfaj (mézelő méhek, poszméhek és magányos méhek) tekintetében határozott meg konkrét védelmi célokat.
A dokumentum szerint a növényvédő szereknek kitett mézelőméh-kolóniákban az egyedveszteség mértéke nem haladhatja meg a kolóniaméret 7%-át (a részleteket lásd: ***11. ábra***), míg a poszméhek és a magányos méhek esetében további biztonsági tényezőket kell figyelembe venni.

11. ábra. Az EFSA 2013. évi iránymutatásában a méhekre vonatkozó konkrét védelmi célok meghatározásához használt méhcsaládcsökkenési arányok

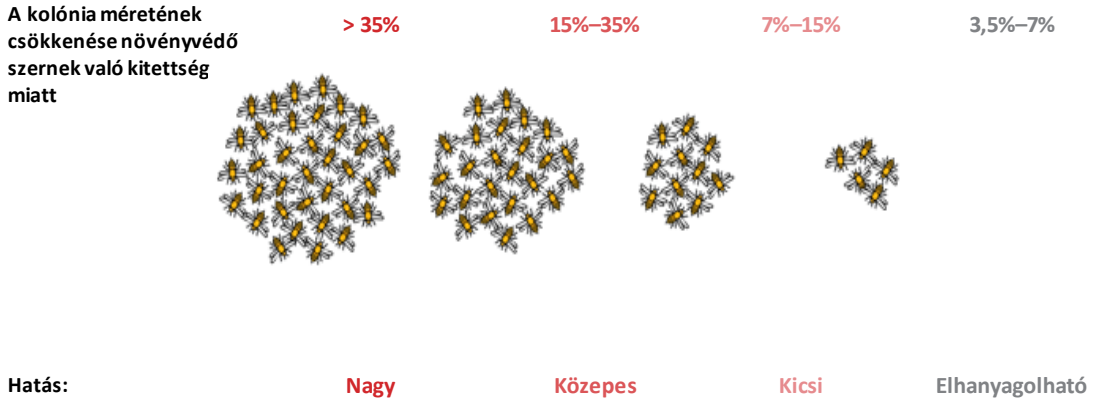

Forrás: Európai Számvevőszék, az EFSA 2013. évi méhekre vonatkozó iránymutatásának A. függeléke alapján.

51 Az EFSA 2013. évi iránymutatásának ajánlása szerint a növényvédő szerek méheket fenyegető kockázatainak értékelését lépésekben (többszintű megközelítés) kell elvégezni, a laboratóriumban végzett egyszerűbb vizsgálatoktól (elsőfokú vizsgálatok) kiindulva a laboratóriumon kívül, félszabadföldi (ketrecekben és alagutakban) és szabadföldi körülmények között végzett, összetettebb vizsgálatokig (magasabb szintű vizsgálatok).

52 2013 óta 12 tagállam támogatta az EFSA 2013. évi iránymutatását, de a többi tagállam rendre elutasítja annak jóváhagyását. A növényvédő szerekre vonatkozó végrehajtási jogszabálytervezetekről és iránymutatásokról az Európai Bizottság a tagállamokkal közösen, egy külön bizottság (ebben az esetben a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottsága, ScoPAFF) keretében határoz.
A ScoPAFF uniós szinten nem hagyta jóvá az iránymutatást. 2013. december 16–17-én Brüsszelben tartott ülésükön arra a következtetésre jutottak, hogy a dokumentumot az alábbi három fő ok miatt nem lehet teljes mértékben és haladéktalanul alkalmazni:

1) a javasolt kiegészítő vizsgálatok közül kevés tartozott a rendelkezésre álló, nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerek közé;

2) a mézelő méhekre, poszméhekre és magányos méhekre vonatkozó konkrét védelmi célok olyan döntéshozatali kritériumokat eredményeztek, amelyek nem voltak reálisak és nagyon alacsony háttérmortalitási arányon alapultak;

3) magasabb szintű vizsgálatokhoz javasolt módszertanhoz nagyszámú különálló földterületre és méhkolóniára volt szükség.

53 A Bizottság azt javasolta, hogy 2013 és 2019 között fokozatosan alkalmazzák az EFSA által közzétett 2013. évi iránymutatást, de nem foglalkozott a tagállamok által felvetett három kérdéssel. A tagállamok zöme továbbra is elutasította ezt a megközelítést. Ebben az időszakban a Bizottság nem kérte fel az EFSA-t a szóban forgó kérdések további elemzésére és véleményezésére. A Bizottság szerint ez elsősorban a három neonikotinoidra vonatkozó 2013-ban hozott korlátozással szemben folyamatban lévő bírósági ügyeknek[40] tudható be (lásd: ***58***. bekezdés). 2019 márciusában a Bizottság megbízta az EFSA-t, hogy vizsgálja felül a 2013. évi iránymutatást az esetlegesen átdolgozandó szakaszok azonosítása érdekében.
A felülvizsgálat várhatóan 2021 márciusáig tart. A 2013. évi iránymutatás e felülvizsgálata során a Bizottság többek között a következőkre kérte az EFSA-t:

- értékelje újra a méhek háttérmorbiditási arányát,

- vizsgálja felül a magasabb szintű vizsgálatokra alkalmazott módszertant reális agrár-környezetvédelmi feltételek alkalmazásával.

[40] A T-429/13. sz. Bayer CropScience AG és társai kontra Bizottság, a T-451/13. sz. Syngenta Crop Protection AG és társai kontra Bizottság és a T-584/13. sz. BASF Agro BV és társai kontra Bizottság egyesített ügyek.

54 A Bizottság nem tudta megoldani a hiányzó vizsgálati módszerekkel kapcsolatos első kérdést. 2013 óta fejlesztettek ki nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszereket, de a Bizottság nem kérte fel a kérelmezőket azok használatára. A 2013. évi iránymutatás olyan vizsgálatokat is magában foglalt, amelyekre a mai napig nincsenek nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerek (lásd: ***I. melléklet***). Az országok az OECD releváns vizsgálati iránymutatási programja révén kidolgozhatnak nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszereket, és három tagállam valóban meg is tette ezt.
A Bizottság új vizsgálati módszerek kidolgozására irányuló projektjavaslatokat is benyújthat az OECD-nek, ezt azonban nem tette meg. Ennek oka az, hogy a javaslatot előterjesztő intézménynek egyben vezetnie is kell a vizsgálati módszerek kidolgozását, ami magas szintű műszaki szakértelmet igényel. A Bizottság tájékoztatta számvevőket, hogy nem rendelkezik az e feladatkör betöltéséhez szükséges szakértelemmel.

55 A Bizottságnak tanácsadást biztosító tudományos csoport 2018-ban azt javasolta, hogy a növényvédő szerekről szóló rendelet azon követelményével összefüggésben határozzanak meg környezetvédelmi célokat, amely szerint a növényvédő szerek nem gyakorolhatnak elfogadhatatlan hatást a környezetre. A Bizottság ezt a folyamatot 2018-ban kezdte meg. A tudományos csoport nem javasolta a mézelő méheket vagy más vadon élő beporzókat érintő konkrét védelmi célok meghatározását, de a Bizottság szerint a folyamat ki fog terjed a méhekre is. A Bizottság nem tudott bennünket tájékoztatni arról, hogy a folyamat eredményeként meg fognak-e fogalmazni a vadon élő méhfajokat érintő konkrét védelmi célokat.

56 A mezőgazdasági és városi tájképi elemek esetén a beporzók jellemzően többféle növényvédő szer (például rovarölő, gombaölő és gyomirtó szerek) együttes hatásának vannak kitéve. Mivel a mezőgazdasági termelők ugyanazt a növényt többféle szerrel is kezelhetik, a szóban forgó növényre látogató beporzók egyidőben többféle növényvédő szer (és hatóanyag) hatásának vannak kitéve. A 2013. évi iránymutatás javaslatot tett az egynél több hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek méhekre gyakorolt toxicitásának értékelésére. Mivel a tagállamok nem hagyták jóvá ezt az iránymutatást, a vizsgálatokat nem vették fel a jelenlegi kockázatértékelési rendszerbe. 2020 elején az EFSA megkezdte egy olyan módszertan kidolgozását, amellyel értékelhetők a több hatóanyag kombinációja által a mézelő méhekre gyakorolt hatások (kumulatív és szinergikus hatások).

Az uniós keret lehetővé tette a tagállamok számára, hogy továbbra is szükséghelyzeti engedélyt adjanak ki a beporzókra káros, betiltott növényvédő szerekre

57 A neonikotinoidok a rovarok idegrendszerét megtámadó növényvédő szerek közé tartoznak. Az 1990-es évek elején történt bevezetésük óta a neonikotinoidokat széles körben alkalmazzák a növények védelmére, főként a vetőmagok ültetés előtti kezelésére. A neonikotinoidok szisztemikus növényvédő szerek, azaz a növény felszívja őket, és azok a növény teljes életciklusa során a szövetekben keringenek. A Bizottság 2005 óta öt neonikotinoid használatát hagyta jóvá az Unióban (lásd: ***12. ábra***).

12. ábra. Az öt neonikotinoid jóváhagyásának kronológiája

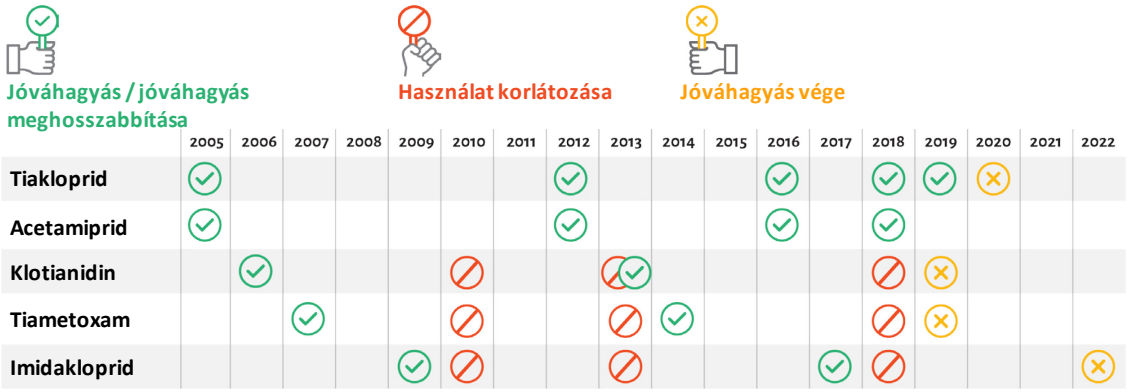

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság információi alapján.

58 Az imidakloprid, a tiametoxam és a klotianidin használatának tulajdoníthatóan a mézelő méhek körében bekövetkezett tömeges pusztulást követően 2013-ban a Bizottság e három neonikotinoid használatát az üvegházakra, a téli növényekre és a méheket nem vonzó növényekre korlátozta[41]. 2018 áprilisában a Bizottság kiterjesztette a tilalmat a három anyag minden kültéri felhasználására[42].

---

[41] A Bizottság 2013. május 24-i 485/2013/EU végrehajtási rendelete az 540/2011/EU végrehajtási rendeletnek a klotianidin, a tiametoxam és az imidakloprid hatóanyag jóváhagyási feltételei, valamint az e hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerrel kezelt vetőmagok használatának és értékesítésének tilalma tekintetében történő módosításáról (HL L 139., 2013.5.25., 12. o.).

[42] A Bizottság 2018. május 29-i (EU) 2018/783 végrehajtási rendelete (HL L 132., 2018.5.30., 31. o.), a Bizottság 2018. május 29-i (EU) 2018/784 végrehajtási rendelete (HL L 132., 2018.5.30., 35. o.) és a Bizottság 2018. május 29-i (EU) 2018/785 végrehajtási rendelete (HL L 132., 2018.5.30., 40. o.) az 540/2011/EU végrehajtási rendeletnek az imidakloprid, a klotianidin, illetve a tiametoxam hatóanyag jóváhagyási feltételei tekintetében történő módosításáról.

59 A növényvédő szerekről szóló rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy megkerüljék a szokásos eljárást, és szükséghelyzeti engedélyeket adjanak ki a területükön nem engedélyezett növényvédő szerekre, amennyiben a kártevők olyan veszélyt jelentenek, amelyet más észszerű módon nem lehet elhárítani. 2013 és 2019 között a tagállamok 206 szükséghelyzeti engedélyt adtak ki a korlátozás alá eső három neonikotinoidra (lásd: ***13. ábra***). Az engedélyeket kiadó országok és a kiadott engedélyek száma 2017-ig folyamatosan nőtt. Annak ellenére, hogy e három neonikotinoid kültéri használatára teljes körű tilalmat adtak ki, 2018-ban 15 tagállam engedélyezte ezek különleges felhasználását, 2019-ben pedig 10 tagállam engedélyezte a használatukat. 2019 végéig hat tagállam már értesítette a Bizottságot 13 olyan szükséghelyzeti engedélyről, amelyek 2020 első felére érvényesek.

13. ábra. A neonikotinoidok használatára kiadott szükséghelyzeti engedélyek, 2013–2019

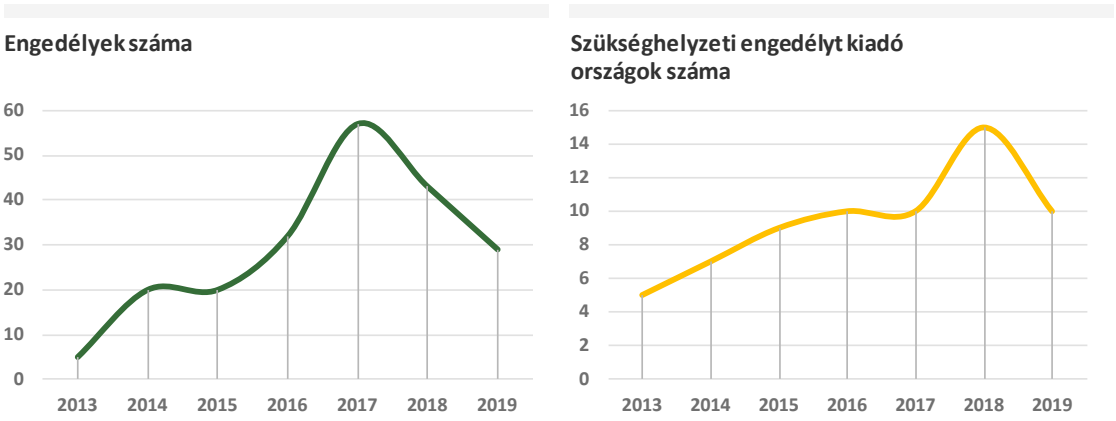

Forrás: Európai Számvevőszék, a PPPAMS-rendszerből származó, 2020. január 24-i bizottsági információk alapján. Az évszám a szükséghelyzeti engedély odaítélésének (nem pedig a hatályba lépésének) az évét jelöli.

60 A tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot, amikor szükséghelyzeti engedélyt adnak ki. Az értesítési sablon olyan részeket tartalmaz, amelyek tájékoztatást kérnek azokról a kutatási tevékenységekről, amelyeket a tagállam végzett a szükséghelyzetet indokló valamennyi veszélyességi kategória tekintetében. Ha a tagállam a következő időszakban újra megadja az engedélyt, fel kell tüntetnie a kutatási tevékenységek révén elért eredményeket is. 2018-ban és 2019-ben a tagállamok 73 értesítést küldtek a Bizottságnak. 43 bejelentés nem tartalmazott információt az alternatív megoldások érdekében végzett kutatási tevékenységekről. Az alternatívákról információt szolgáltató 30 projektből 11 tesz említést a szóban forgó neonikotinoidok méhekre gyakorolt hatásának nyomon követését célzó projektről.

61 2017-ben a Bizottság kérésére az EFSA megvizsgálta a Bulgária, Észtország, Finnország, Lettország, Litvánia, Magyarország és Románia által ugyanabban az évben kiadott szükséghelyzeti engedélyeket. Az EFSA következtetése szerint négy tagállam alkalmazhatott volna megfelelő vegyi vagy nem vegyi alternatívákat (például vetésforgó vagy talajművelési módszerek), vagy tudományosan nem tudta indokolni a veszélyt. 2018-ban a Bizottság felkérte Bulgáriát, Litvániát, Magyarországot és Romániát, hogy a továbbiakban ne adjanak ki engedélyt az adott, imidaklopridot, tiametoxamot és klotianidint tartalmazó növényvédő szerekre. Litvánia és Románia 2018-ban és 2019-ben továbbra is adott ki szükséghelyzeti engedélyeket olyan esetekben, ahol megfelelő alternatívák álltak rendelkezésre. A Bizottság 2020. február 3-án jogilag kötelezte Litvániát és Romániát, hogy szüntessék be a szükséghelyzeti engedélyek kiadását az olyan felhasználásokra vonatkozóan, amelyek esetében az EFSA azonosította a rendelkezésre álló alternatívákat[43].

62 A tagállamok általában azért adnak ki szükséghelyzeti engedélyeket, mert úgy ítélik meg, hogy nincs megfelelő alternatíva növényeik védelmére. Az uniós gazdálkodók elterjedten használták a neonikotinoidokat vetőmagkezelésre olyan főbb termények esetében, mint a kukorica, a napraforgó, a repce vagy a cukorrépa. A 2013-as részleges tilalom idején a Bizottság nem kezdeményezett alternatív megoldásokra – például alacsony kockázatú növényvédő szerekre vagy más alternatív módszerekre – irányuló kutatási projekteket. A Bizottság 2019-ben vett fel két kutatási projektet a Horizont 2020 eszközre vonatkozó munkaprogramjába.

63 Az integrált növényvédelmi gyakorlatok hozzájárulhatnak a neonikotinoidok uniós használatának visszaszorításához. Az integrált növényvédelem elveinek megfelelően a vegyi növényvédő szerek használata előtt a mezőgazdasági termelőknek fontolóra kell venniük minden egyéb rendelkezésre álló megelőző, illetve nem vegyi kártevő-szabályozási lehetőséget. Noha az integrált növényvédelem 2009-ben vált kötelezővé[44], a növényvédő szerek fenntartható használatáról szóló számvevőszéki különjelentés rámutatott, hogy az Unió csekély előrelépést ért el alkalmazásának előmozdítása terén (lásd: ***7. háttérmagyarázat***).

---

[43] A Bizottság 2020. február 3-i (EU) 2020/152 végrehajtási rendelete és a Bizottság 2020. február 3-i (EU) 2020/153 végrehajtási rendelete.

[44] Az Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 128/2009/EK irányelve a peszticidek fenntartható használatáról.

7. háttérmagyarázat

5/2020. sz. különjelentés. A növényvédelmi szerek fenntartható használata: kevés előrelépés történt a kockázatok mérése és csökkentése terén

Az uniós szabályok előírják a mezőgazdasági termelők számára az integrált növényvédelem alkalmazását. Az integrált növényvédelem alkalmazása során a mezőgazdasági termelők csak akkor alkalmazhatnak vegyi növényvédő szereket, ha a kártevők elleni védekezés megelőző, fizikai, biológiai vagy egyéb nem vegyi módszereit már kimerítették.

Megállapítottuk, hogy az integrált növényvédelem végrehajtása eddig kevéssé érvényesült az Unióban, illetve a Bizottság és a tagállamok többet tehettek volna a növényvédő szerek használatából fakadó kockázatok csökkentése érdekében. A Bizottság nem ellenőrizte a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv tagállami jogba való átültetésének teljességét és helyességét. Nincsenek egyértelmű kritériumok arra vonatkozóan, hogy a felhasználóknak hogyan kell alkalmazniuk az integrált növényvédelem általános elveit, illetve hogy a hatóságoknak hogyan kell értékelniük a megfelelést, ezért kevés tagállam ellenőrzi az integrált növényvédelem elveinek alkalmazását.

A tagállamok ötévente statisztikai adatokat gyűjtenek a növényvédő szerek mezőgazdasági felhasználásáról egyes kiválasztott növények esetében és az egyes hatóanyagokra vonatkozó statisztikákat megküldik az Eurostatnak. A növényvédő szerekre vonatkozó szigorú titoktartási szabályok miatt az Eurostat nem teheti közzé az egyes hatóanyagokra vonatkozóan rendelkezésre álló adatokat, és nem is oszthatja meg azokat más bizottsági igazgatóságokkal.

64 Az imidakloprid, a tiametoxam és a klotianidin használatára vonatkozó korlátozásokat követően a mezőgazdasági termelők körében fokozódott a tiakloprid használata[45]. 2020 januárjában a Bizottság végrehajtási rendeletet fogadott el, amelyben úgy határozott, hogy a talajvízre és az emberi egészségre gyakorolt hatásával kapcsolatos aggályok miatt nem újítják meg a tiakloprid uniós alkalmazásának jóváhagyását. Az EFSA a tiaklopridról szóló jelentésében arra a következtetésre jutott, hogy a méheket érintő kockázatok értékelését a kérelmező által szolgáltatott információk alapján nem lehet bizonyossággal véglegesíteni[46].

---

[45] Kathage J. et al, „The impact of restrictions on neonicotinoid and fipronil insecticides on pest management in maize, oilseed rape and sunflower in eight European Union regions”, 2017. október 13.

[46] A Bizottság 2020. január 13-i (EU) 2020/23 végrehajtási rendelete a tiakloprid hatóanyag jóváhagyásának az 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti meg nem

Következtetések és ajánlások

65 Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság következetes megközelítést alkalmazott-e a vadon élő beporzók uniós védelme kapcsán. Összességében úgy találtuk, hogy ez nem így történt. Hiányosságokat találtunk a vadon élő beporzókat fenyegető fő veszélyek kezelését célzó legfontosabb uniós politikák terén, és megállapítottuk, hogy a beporzókról szóló kezdeményezés nem biztosítja az e hiányosságok kezeléséhez szükséges eszközöket és mechanizmusokat.

66 A beporzókról szóló kezdeményezés előrelépést jelent a vadon élő beporzók uniós védelme terén, de hiányoznak belőle a feltárt fő veszélyek orvoslásához szükséges irányítási és ellenőrzési mechanizmusok (*18*–*22*. bekezdés). A biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia nem tartalmaz kifejezetten a vadon élő beporzók pusztulását kezelő intézkedéseket. Az új, 2030-ig teljesítendő stratégia gyakorlati végrehajtása érdekében a Bizottság 2021 folyamán utókövetési fellépések és intézkedések foganatosítását tervezi (*14*–*17*. bekezdés).

1. ajánlás. A vadon élő beporzókra irányuló egyedi intézkedések szükségességének értékelése

Javasoljuk, hogy a Bizottság:

a) értékelje, hogy szükség van-e további intézkedésekre a beporzókra vonatkozó kezdeményezésben a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2030-ig teljesítendő uniós stratégiára vonatkozó utókövetési fellépésekben és intézkedésekben jelenleg nem figyelembe vett veszélyek kezelése érdekében;

b) hozzon létre megfelelő irányítási és nyomonkövetési mechanizmusokat e fellépésekhez és intézkedésekhez, beleértve a felelősségi körök egyértelmű kijelölését a vadon élő beporzók szempontjából releváns szakpolitikai területeken érintett bizottsági szervezeti egységek között.

Határidő: 2023

hosszabbításáról, valamint az 540/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet mellékletének módosításáról.

67 Az élőhelyvédelmi irányelv célja, hogy megvédje és helyreállítsa a mellékleteiben felsorolt fajokat. Az irányelvben azonban csak korlátozott számú vadon élő beporzó szerepel, és védelme nem terjed ki a méh- vagy zengőlégy fajokra. A Natura 2000 területek stratégiai gazdálkodási tervei nem írnak elő kifejezetten a beporzókra vonatkozó követelményeket. A LIFE program finanszírozhat olyan természetvédelmi projekteket, amelyek az európai vörös listákon szereplő, veszélyeztetettnek vagy rosszabb helyzetben lévőnek minősített, de az élőhelyvédelmi irányelv által nem szabályozott fajokra irányulnak. Ellenőrzésünk időpontjáig a Bizottság nem vett nyilvántartásba ilyen projektet (***24***–***31***. bekezdés).

68 A jelenlegi KAP nem tartalmaz a vadon élő beporzókra vonatkozó konkrét jogi rendelkezéseket. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó KAP-javaslatok nagyobb rugalmasságot biztosítanak a tagállamok számára a környezet szempontjából előnyös intézkedések végrehajtásában, és előírják a Bizottság számára, hogy értékelje a tagállamok környezetvédelmi törekvéseit KAP-stratégiai terveik jóváhagyásakor (***32***–***40***. bekezdés).

2. ajánlás. A vadon élő beporzók védelmét szolgáló fellépések jobb integrálása a biodiverzitás megőrzésére és a mezőgazdaságra irányuló uniós szakpolitikai eszközökbe;

Javasoljuk, hogy a Bizottság:

a) ellenőrizze, hogy a Natura 2000 területek kezelésére szolgáló stratégiai tervezési eszközök magukban foglalják-e a vadon élő beporzók védelmére vonatkozó követelményeket is, illetve értékelje a tagállamok által a priorizált intézkedési tervekben e témában javasolt intézkedéseket;

b) mérje fel, hogy a 2014–2020-as KAP-ban foglalt intézkedések mely gazdálkodási gyakorlatai voltak kedvező vagy kedvezőtlen hatással a vadon élő beporzókra;

c) a KAP-stratégiai tervek ellenőrzése során vizsgálja meg, hogy a tagállamok szükség esetén felvesznek-e olyan gazdálkodási gyakorlatokat a feltételrendszerbe, az ökorendszerekbe és a vidékfejlesztési agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedésekbe, amelyek jelentős pozitív hatást gyakorolnak a vadon élő beporzókra.

Határidő: 2023

69 2009 óta a növényvédő szerekre vonatkozó jogszabályok további biztosítékokkal szolgálnak a mézelő méhek védelmére. Jelenleg a hatóanyagok jóváhagyására használt uniós kockázatértékelési rendszer egy 2002. évi iránymutatáson alapul, és nem foglalkozik a növényvédő szerekre vonatkozó újabb jogszabályokban foglalt biztosítékokkal, sem a későbbiekben bővült tudományos ismeretekkel. Az elmúlt hét évben a Bizottságnak nem sikerült megfelelő támogatást nyernie a tagállamoktól az iránymutatás aktualizálásához. Az uniós keret lehetővé tette a tagállamok számára, hogy továbbra is szükséghelyzeti engedélyt adjanak ki a beporzókra káros, betiltott növényvédő szerekre (***42***–***64***. bekezdés).

3. ajánlás. A vadon élő beporzók védelmének javítása a növényvédő szerek kockázatértékelésének folyamatában

Javasoljuk, hogy a Bizottság:

a) a növényvédő szerekről szóló végrehajtási rendeletek módosítására vagy kidolgozására vonatkozó javaslatok révén illesszen be a vadon élő beporzó fajok reprezentatív körére vonatkozóan olyan biztosítékokat, amelyek egyenértékűek a mézelő méhekre vonatkozókkal,

   i.

   ii. írja elő a tagállamok számára, hogy megfelelően indokolják meg a kiadott szükséghelyzeti engedélyeket, beleértve az alternatív megoldások érdekében végzett tevékenységekre és azok eredményeire vonatkozó konkrét információkat.

b) a tagállamokkal együtt készítsen munkatervet a vadon élő beporzókra összpontosító vizsgálati módszerek kidolgozására, valamint a vadon élő beporzókra vonatkozó konkrét védelmi célok meghatározására.

Határidő: 2022

A jelentést 2020. június 17-i luxembourgi ülésén fogadta el a Samo Jereb számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Klaus-Heiner Lehne
elnök

Melléklet

I. melléklet. Az iránymutatás által a beporzókra vonatkozóan előírt toxicitási vizsgálatok

Az alábbi két táblázat bemutatja az uniós iránymutatásokban szereplő vizsgálati követelményeket, amelyek meghatározzák, hogy a kérelmezőknek hogyan kell kimutatniuk a hatóanyagok és a növényvédő szerek beporzókra gyakorolt hatását. Az első táblázat a mézelő méhekre vonatkozó 2002. évi iránymutatásnak megfelelő jelenlegi vizsgálati követelményeket gyűjtötte össze. A második táblázat az EFSA 2013. évi, soha jóvá nem hagyott iránymutatásaiban a méhek kapcsán (mézelő méhek, poszméhek és magányos méhek) javasolt vizsgálati követelményeket veszi sorra.

2002. évi iránymutatás. Vizsgálati követelmények és a rendelkezésre álló, nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerek

2002. évi iránymutatás			
Előírt vizsgálatok	**Mézelő méhek**	**Poszméhek**	**Magányos méhek**
Akut orális toxicitás	o Az expozíciós útvonaltól függően előírt. o Rendelkezésre álló jóváhagyott vizsgálati módszerek: — OECD 213. sz. vizsgálat (1998) — EPPO 170	o Nincs előírva	o Nincs előírva
Akut kontakt toxicitás	o Az expozíciós útvonaltól függően előírt. o Rendelkezésre álló jóváhagyott vizsgálati módszerek: — OECD 214 (1998)	o Nincs előírva	o Nincs előírva
A fiasítás táplálkozási vizsgálata	o A rovarok növekedését szabályozó szerhez előírt. o Javasolt módszer: — Oomen et al. (1992)	o Nincs előírva	o Nincs előírva
Magasabb szintű vizsgálatok	o A standard laboratóriumi vizsgálatok eredményeitől függően előírt. o Rendelkezésre álló, jóváhagyott vizsgálati módszer: — EPPO 170	o Nincs előírva	o Nincs előírva

Az EFSA 2013. évi iránymutatása. Vizsgálati követelmények és a rendelkezésre álló, nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerek

Az EFSA 2013. évi iránymutatása			
Előírt vizsgálatok	**Mézelő méhek**	**Poszméhek**	**Magányos méhek**
Akut orális toxicitás	o Mindig előírt (permetezés és szilárd) o Rendelkezésre álló jóváhagyott vizsgálati módszerek: — OECD 213. sz. vizsgálat (1998) — EPPO 170	o Előírt Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer, de van leírt vizsgálati eljárás. o Az iránymutatás nem tartotta teljes mértékben megfelelőnek az OECD 213 és az EPPO 170 alkalmazását. Kidolgozva itt: o OECD 247 (2017)	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatásban szerepel vizsgálati eljárás leírása. Az iránymutatás nem tartotta teljes mértékben megfelelőnek az OECD 213 és az EPPO 170 alkalmazását. Kidolgozva itt: o ICPPR összehasonlító vizsgálat
Akut kontakt toxicitás	o Előírt, ha valószínű (permetezés és szilárd alkalmazások). o Rendelkezésre álló, jóváhagyott vizsgálati módszer: — OECD 214. sz. vizsgálat (1998)	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás megfelelőnek ítélte az OECD 214 alkalmazását, és ugyanazt a vizsgálati eljárást ajánlotta, mint az orális toxicitás esetében. Kidolgozva itt: o OECD 246 (2017)	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás megfelelőnek ítélte az OECD 214 alkalmazását, és ugyanazt a vizsgálati eljárást ajánlotta, mint az orális toxicitás esetében. Kidolgozva itt: o ICPPR összehasonlító vizsgálat Folyamatban lévő munkák: o OECD 2.65. projektje: A magányosan élő fali méhek (Osmia spp.) akut kontakt toxicitási vizsgálatára vonatkozó új vizsgálati iránymutatások (jóváhagyása 2021 2. negyedévében várható). (Svájc által vezetett projekt)
Krónikus toxicitás	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás krónikus orális toxicitási vizsgálatokat javasol a Decourtye et al. (2005), (Suchail et al., 2001), Thompson H. (Élelmiszeripari és Környezetvédelmi Kutatási	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás a mézelő méhekkel végzett vizsgálatok során kapott végpontok használatát javasolta	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás a mézelő méhekkel végzett vizsgálatok során kapott végpontok használatát javasolta

Az EFSA 2013. évi iránymutatása			
Előírt vizsgálatok	**Mézelő méhek**	**Poszméhek**	**Magányos méhek**
	Ügynökség, személyes közlés, 2012) és CEB (2012) adatai alapján. Kidolgozva itt: o OECD 245. sz. vizsgálat (2017)	mindaddig, amíg e vizsgálatokhoz nem áll rendelkezésre nemzetközileg egyeztetett és elfogadott iránymutatás.	mindaddig, amíg e vizsgálatokhoz nem áll rendelkezésre nemzetközileg egyeztetett és elfogadott iránymutatás.
A méhek fejlődésére és más életszakaszokra gyakorolt hatások (Lárvákra gyakorolt toxicitás)	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás a lárvatoxicitási vizsgálatokra vonatkozó OECD-iránymutatás tervezete (OECD 237. sz. vizsgálat) alapján krónikus lárvatoxicitási vizsgálat elvégzését ajánlotta. Kidolgozva itt: o OECD 237. sz. vizsgálat (2013); o OECD 239. iránymutatás (2016)	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás a mézelő méhekkel végzett vizsgálatok során kapott végpontok használatát javasolta mindaddig, amíg e vizsgálatokhoz nem áll rendelkezésre nemzetközileg egyeztetett és elfogadott iránymutatás. o Az Európai Parlament 2018-ban közzétett tanulmánya[47] szerint problémák merültek fel az ilyen vizsgálati módszerek technikai megvalósíthatóságával kapcsolatban.	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás a mézelő méhekkel végzett vizsgálatok során kapott végpontok használatát javasolta mindaddig, amíg e vizsgálatokhoz nem áll rendelkezésre nemzetközileg egyeztetett és elfogadott iránymutatás. A magányos méhek lárváin végzett orális toxicitási vizsgálatokat a második szintű vizsgálatok esetében is fontosnak tartotta, és vizsgálati eljárást javasolt. o Az Európai Parlament 2018-ban közzétett tanulmánya szerint problémák merültek fel az ilyen vizsgálati módszerek technikai megvalósíthatóságával kapcsolatban.
Szubletális hatás	o Előírt, különösen a garatmirigyek kifejlődésének vizsgálata. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás szerint „a kockázatértékelési rendszerekben jelenleg nem lehetséges szubletális hatásokat figyelembe venni”, és nem ajánlotta a tervezetben szereplő hazatérési tanulmányt. Az iránymutatás azt ajánlotta, hogy a kockázatértékelést a	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az útmutató nem foglalkozott a szubletális hatásoknak a P. mellékletben (Vizsgálati protokollok poszméhek esetében) szereplő vizsgálatával.	o Előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az útmutató nem foglalkozott a szubletális hatásoknak a Q. mellékletben (Vizsgálati protokollok a magányos méhek [Osmia cornuta és *Osmia bicornis = O. Rufa*] esetében) szereplő vizsgálatával.

[47] Európai Parlament, „Guidelines for submission and evaluation of applications for the approval of active substances in pesticides”, tanulmány, 2018. szeptember.

Az EFSA 2013. évi iránymutatása			
Előírt vizsgálatok	**Mézelő méhek**	**Poszméhek**	**Magányos méhek**
	felnőttek egyedekre és a lárvákra gyakorolt akut és krónikus hatásokra összpontosítsák. Folyamatban lévő munkák: o OECD 2.60. projekt: Vizsgálati iránymutatás: Hazarepülési vizsgálat mézelő méhen (*Apis mellifera L.*) a szubletális dózisnak való egyszeri expozíciót követően. A vizsgálati iránymutatások első tervezete 2019 utolsó negyedévére várható (Franciaország által vezetett projekt).		
Magasabb szint (ketrec, alagút, szabad föld)	o Feltételesen előírt. Nincs a felnőtt mézelő méhekre vonatkozóan jóváhagyott vizsgálati módszer. A lárvákra vonatkozóan rendelkezésre állnak módszerek. o A félszabadföldi és szabadföldi vizsgálatok esetében az iránymutatás ajánlott néhány módot e vizsgálatok lefolytatására, amíg nem állnak rendelkezésre nemzetközileg egyeztetett és elfogadott iránymutatások. A lárvákra gyakorolt lehetséges hatásokkal kapcsolatos aggályok esetén az iránymutatás két meglévő módszer alkalmazását javasolta: — OECD 75 (2007) — Az Oomen-féle vizsgálati módszer (1992)	o Feltételesen előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o Az iránymutatás megállapította, hogy a rovarbiztos alagutakban alkalmazott, mézelő méhekre vonatkozó félszabadföldi OECD-módszer könnyen átdolgozható lenne a poszméhekre. Ami a szabadföldi vizsgálatokat illeti, „amíg ezt az új módszert nem hagyták jóvá és nem áll rendelkezésre, kombinált szabadföldi és laboratóriumi vizsgálatokat kell végezni.” A kombinált szabadföldi és laboratóriumi vizsgálatokat illetően az iránymutatás a Whitehorn et al. (2012) és Gill et al. (2012) által javasolt protokollok használatát ajánlotta.	o Feltételesen előírt. Nincs jóváhagyott vizsgálati módszer. o A félszabadföldi vizsgálatokat illetően az iránymutatás megemlített néhány közzétett vizsgálati módszert, és leírt egy vizsgálati eljárást. A szabadföldi vizsgálatokat illetően az iránymutatás megemlítette, hogy azok alkalmasak lehetnek szubletális hatások vizsgálatára. Mivel a faliméhek esetében nem áll rendelkezésre protokoll, az iránymutatás egy a művészméhekről szóló 1983. évi tanulmányból átvett protokoll használatát javasolta.

Forrás: Európai Számvevőszék, az EFSA 2013. évi iránymutatása, illetve az OECD és az Európai Parlament információi alapján.

Betűszavak és rövidítések

AECM: agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések

EEA: Európai Környezetvédelmi Ügynökség

EFA: ökológiai jelentőségű területek

EFSA: Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság

EIP: Európai Innovációs Partnerség

EU: Európai Unió

FP7: hetedik kutatási és innovációs keretprogram

HMKÁ: helyes mezőgazdasági és környezeti állapot

IPBES: Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (A biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudományos és szakpolitikai platform)

IPM: integrált növényvédelem

IUCN: Nemzetközi Természetvédelmi Unió

JFGK: jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények

KAP: közös agrárpolitika

PAF: priorizált intézkedési terv

SCoPAFF: Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottsága

Glosszárium

Biológiai sokféleség: A különféle, többek között szárazföldi, tengeri és más vízi ökoszisztémákban élő szervezetek és az ezeket magukban foglaló komplex életközösségek változatossága, ideértve többek között a fajon belüli, valamint a fajok és az ökoszisztémák közötti sokféleséget is.

Élőhely: A környezet fizikai elhelyezkedése vagy típusa, amelyben egy szervezet vagy biológiai populáció él vagy fordul elő, amelyet a természetes vagy módosított környezet abiotikus és biotikus tényezőinek összege határoz meg, amely tényezők nélkülözhetetlenek a faj életéhez és szaporodásához.

Európai vörös lista: Az európai fajok helyzetének felülvizsgálata a kihalással fenyegetett fajok európai (pán-európai és európai uniós) szintű azonosítása érdekében, a Nemzetközi Természetvédelmi Unió által meghatározott regionális vöröslistákra vonatkozó iránymutatásoknak megfelelően.

Eurostat: Az Európai Unió Statisztikai Hivatala.

Expozíciós útvonal: Az élő szervezetek veszélyes anyagokkal való érintkezésének módjai.

Fényszennyezés: Éjszakai mesterséges fény, amely hatással van azokra a természetes nappali-éjszakai/világos-sötét ciklusokra, amelyekben a Föld valamennyi faja és ökoszisztémája fejlődik.

Guttáció: A növényi levél sérülés nélküli felszínéről származó folyékony víz váladékozása.

Haszonnövény-beporzás: A termesztett növények beporzása.

Hatóanyag: A növényvédő szer kártevők vagy növénybetegségek elleni aktív komponense.

Háttérmortalitás: Halál okától független, szokásos halálozási arány.

Köztes kultúrák: A mezőgazdaságban a fő növénykultúra egymást követő telepítései között termesztett, gyorsan növő növények.

Mézelő növény: Rovarok által begyűjthető és mézzé alakítható anyagokat termelő növény.

Műtrágyák: Bármely szilárd, folyékony vagy gáznemű anyag (szintetikus vagy szerves), amely egy vagy több növényi tápanyagot tartalmaz a talaj termőképességének fenntartása vagy javítása érdekében.

Natura 2000: Ritka és veszélyeztetett fajok, valamint a madárvédelmi irányelv és az élőhelyvédelmi irányelv által védett ritka természetes élőhelytípusok párzási és pihenőhelyeinek hálózata.

Nektár: Virágok által termelt és méhek és más rovarok által gyűjtött édes folyadék.

Nitrogénmegkötő növények: A nitrogénmegkötéshez hozzájáruló növények, amely folyamat során a levegőben lévő molekuláris nitrogént a talajban ammóniává vagy kapcsolódó nitrogénvegyületekké alakítják át.

Növényvédő szerek (PPP): Hatóanyagokból álló vagy azokat tartalmazó termékek, amelyek a növényeknek vagy növényi termékeknek a károsító szervezetekkel szembeni védelmére, illetve az ilyen szervezetek hatásának megelőzésére, a növények életfolyamatainak befolyásolására, a növényi termékek tartósítására, a nem kívánatos növények vagy növényrészek elpusztítására, vagy a növények nem kívánatos növekedésének ellenőrzésére vagy megelőzésére szolgálnak.

Ökoszisztéma: A növényi, állati és mikroorganizmus-közösségek dinamikus komplexuma és azok nem élő környezete, amelyek funkcionális egységként hatnak egymásra.

Ökoszisztéma-szolgáltatások: Az ökoszisztémák közvetlen és közvetett hozzájárulása az emberi túléléshez és életminőséghez.

Parlagon hagyott föld: Legalább egy évre pihentetett szántóterület.

Peszticidek: Növényvédő szerek.

Reprezentatív fajminta: A fajok alcsoportja, amely pontosan tükrözi egy nagyobb csoport jellemzőinek többségét.

Szermaradvány: Egy vagy több olyan anyag, amely megjelenik a növényben, növényi eredetű termékben, állati eredetű fogyasztható termékben, illetve azok felületén, az ivóvízben vagy a környezetben másutt, és amelynek megjelenését, ideértve metabolitjainak, bomlás- és reakciótermékeinek megjelenését is, a növényvédő szer alkalmazása okozta.

Szisztemikus növényvédő szerek: Vízoldható növényvédő szerek, amelyek felszívódnak és rendszerszerűen eloszlanak az egész növényben, amikor annak gyökereire, magjaira vagy leveleire alkalmazzák őket.

Szubletális toxicitás: Az anyag azon képessége vagy tulajdonsága, hogy biológiai, fiziológiai, demográfiai vagy viselkedési hatást gyakorol az élő szervezetekre, amelyek túlélik a mérgező anyagnak való kitettséget.

Természeti tőke: Természeti kincskészletek, beleértve a geológiát, a talajt, a levegőt, a vizet és minden élő dolgot.

Termesztési gyakorlatok: A mezőgazdasági termények növekedésének, fejlődésének és hozamának javítására használt mezőgazdasági gyakorlatok összessége. Többek között vízgazdálkodás, talajművelés és talaj-előkészítés, meszezés és savasság-ellenőrzés, műtrágyahasználat és növényvédelem.

Toxicitás: Az anyag azon képessége vagy tulajdonsága, hogy káros hatásokat vált ki.

Tripsz: Kis fekete szárnyú rovar, amely főként növényeken, a növényt átszúrva és a nedveket felszívva táplálkozik.

Védelmi sávok: A mezőgazdaságban az állandó növényzetben tartott földterület, amely segít kontrollálni a környezeti problémákat, például a talajt és a vízminőséget.

Vegyi anyagok: A jelentésben olyan, gyakran ember által előállított anyagokon alapuló vegyi növényvédő szerek szerepelnek, amelyek célja, hogy csökkentsék a kártevő-populációk életképességét, ugyanakkor ne sértsék a növényeket.

Virágpor: A virág hímivarú része által termelt por, amelyet felhasználva az azonos típusú virág nőivarú része magokat állít elő.

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG VÁLASZAI AZ EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK KÜLÖNJELENTÉSÉRE

„A VADON ÉLŐ BEPORZÓK VÉDELME AZ UNIÓBAN: NEM HOZOTT GYÜMÖLCSÖT A BIZOTTSÁG KEZDEMÉNYEZÉSE”

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I. A Bizottság szerint a vadon élő beporzók pusztulása több okra vezethető vissza, többek között a földhasználat megváltoztatására, az intenzív mezőgazdasági gazdálkodásra, beleértve a növényvédő szerek használatát, az éghajlatváltozásra, a környezetszennyezésre és az idegenhonos inváziós fajokra.

II. A Bizottság megjegyzi, hogy az Európai Parlament és a Tanács átfogó keretet hozott létre rendeletek vagy irányelvek elfogadásával, illetve bizonyos végrehajtási hatásköröknek a Bizottságra való átruházásával. A Bizottság csak e keretek között járhat el.

A jogszabályok aktualizálásán kívül számos intézkedés végrehajtására van lehetőség. Egyes intézkedések/tevékenységek végrehajtása sokkal hosszabb időt vesz igénybe, mint az Európai Számvevőszék által meghatározott 2021–2022 közötti időszak.

VI. A Bizottság a jelentésben szereplő ajánlások közül hatot elfogad, egy további ajánlást pedig részben elfogad.

BEVEZETÉS

05. A „Horizont 2020” keretprogram 2016. évi felhívásának 2. társadalmi kihívása keretében kiválasztott PoshBee projekt (A méhek egészségét befolyásoló stresszorok páneurópai vizsgálata, monitoringja és mérséklése) azt a célt tűzte ki, hogy az első átfogó páneurópai értékelés keretében megvizsgálja a magányos méhek, a poszméhek és a mézelő méhek kitettségének veszélyét a vegyi anyagok, azok keverékei, a kórokozók és a táplálkozási stressz tekintetében két fő növénytermesztési rendszerben (https://cordis.europa.eu/project/id/773921). A projekt az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) együttműködésével zajlik.

A mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó európai innovációs partnerség (https://ec.europa.eu/eip/agriculture/) keretében több operatív csoportos projekt foglalkozik a beporzókkal, illetve konkrétabban a mézelő méhek tenyésztésével és a méhek egészségével.

A növényvédő szerekről szóló rendelet nem célzott ízeltlábúakra vonatkozó rendelkezései hallgatólagosan a vadon élő beporzókra is vonatkoznak.

08. A szennyezőanyag-mentességre való törekvés, valamint „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia és a biológiai sokféleségre vonatkozó stratégia részeként a Bizottság csökkenteni kívánja a növényvédő szerektől való függést, és elő kívánja segíteni az alacsony kockázatú és nem vegyi alternatívák használatát. Az EU emellett támogatja az új növényvédelmi megoldásokkal kapcsolatos kutatásokat, valamint a mutatók fokozott használatát annak mérése érdekében, hogyan változik Európában a növényvédő szerek által jelentett kockázat.

A forgalomba hozott növényvédő szerekben jelen lévő hatóanyagok mennyisége és egy súlyozó tényező szorzataként kiszámított 1. harmonizált kockázati mutató szerint az Európai Unióban a 2011–

2017 közötti időszakban 20 %-kal csökkent a növényvédő szerek által az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatások kockázata.

ÉSZREVÉTELEK

17. Az európai legelőilepke-index reprezentatív jellege korlátozott. A legelőilepke-index jelenleg 14 országban végzett monitoringon alapul, és a megfigyelési helyek 75 %-a mindössze három országra (Egyesült Királyság, Hollandia és Németország) korlátozódik. Ha az Egyesült Királyságot nem számítjuk, a szelvények 74 %-a így is az EU nyugati országaiban található. Észak-Európa (14 %), Dél-Európa (11 %) és Kelet-Európa (1 %) alulreprezentált[1].

A Bizottság kísérleti projektet indított (Az európai lepkék felmérése – Assessing Butterflies in Europe, ABLE, https://butterfly-monitoring.net/able) a monitoringban részt vevő országok számának növelése érdekében.

2. háttérmagyarázat – A beporzókról szóló kezdeményezés nem minden esetben hozott változásokat a főbb szakpolitikákban és intézkedésekben

4C. intézkedés: a priorizált intézkedési terv (PAF) sablonjának kidolgozására 2017-ben került sor, és még nem tartalmazta a beporzókra vonatkozó intézkedések meghatározására vonatkozó kérést, mert a 4C. intézkedés azonosítása csak később, 2018 második negyedévében történt. Ugyanakkor a beporzókról szóló kezdeményezés elfogadását követően a Bizottság arra ösztönözte a tagállamokat, hogy a sablonnak a PAF intézkedések társadalmi-gazdasági előnyeiről szóló részében ismertessék a beporzókra vonatkozó intézkedéseiket.

5C. intézkedés:

a kilenc KAP-specifikus célkitűzés közül három az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos, beleértve az f) konkrét célkitűzést („hozzájárulás a biológiai sokféleség megőrzéséhez, az ökoszisztéma-szolgáltatások fokozásához, valamint az élőhelyek és a táj megőrzéséhez”).

Ez a célkitűzés magában foglalja a beporzók és a beporzási szolgáltatások védelmét.

A 2022–2027 közötti időszakban a tagállamok nagyobb szubszidiaritással és rugalmassággal tervezhetik meg, hajthatják végre és támogathatják azokat az intézkedéseket, amelyek a KAP-stratégiai tervek keretében a leginkább megfelelnek az igényeiknek. Ezzel lehetőség nyílik a tagállamok és az érdekelt felek számára, hogy többek között kollektív és eredményorientált rendszerek révén testre szabott intézkedéseket dolgozzanak ki és hajtsanak végre a beporzók vonatkozásában. A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó bizottsági javaslat továbbá kifejezetten előírja, hogy a tagállamoknak figyelembe kell venniük az uniós jogszabályokból származó nemzeti környezetvédelmi terveket és azok céljait.

22. A Bizottság minden szükséges belső intézkedést megtett a kezdeményezés végrehajtására. Sor került a feladatok és feladatkörök egyértelmű meghatározására, és nem merültek fel belső irányítási problémák. A Bizottság rendszeresen naprakész tájékoztatást nyújt a tagállamoknak és az érdekelt

[1] A déli országokban csak Spanyolország reprezentált részben, Portugália, Olaszország, Görögország, Málta és Ciprus nem reprezentált. A keleti országok elhanyagolható mértékben képviseltetik magukat a felmérésben: Romániában 12, Szlovéniában 8 szelvény található, a többi keleti országban pedig nem kerül sor mintavételre. Északon Dánia és Észtország nem vesz részt a felmérésben, és a legtöbb szelvény Svédországban található. (Lásd van Sway et al 2017.)

feleknek a kezdeményezés végrehajtása terén tett előrehaladásról a biológiai sokféleséggel és a természettel foglalkozó koordinációs csoport (amely a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia végrehajtásának irányítási kerete) révén. A beporzókkal és a beporzókra gyakorolt hatásokkal kapcsolatos megbízható adatok hiánya megakadályozza a különböző intézkedések keretében elérendő konkrét célok kitűzését. A kezdeményezés legelső intézkedése ezt a hiányosságot kívánja felszámolni.

25. A legtöbb ismert beporzófaj (beleértve sok olyan beporzófajt, amely a legveszélyeztetettebbek közé tartozik) az élőhelyvédelmi irányelvben felsorolt élőhelytípusokhoz köthető, és így élvezi az irányelv értelmében hozott védelmi, irányítási és helyreállító intézkedések előnyeit.

26. A The impact of Natura 2000 on non-target species, assessment using volunteer-based biodiversity monitoring (A Natura 2000 hatása a nem célzott fajokra, a biológiai sokféleség önkéntes monitoringján alapuló vizsgálat) című tanulmány arról tanúskodik, hogy a tagállamok 2007–2013 közötti erőfeszítései nem voltak elégségek ahhoz, hogy megakadályozzák a lepkefajok általános pusztulását a Natura 2000 területeken.

29. A PAF sablonban nem szerepelnek beporzókra vonatkozó konkrét követelmények, mert többfordulós konzultációk során már 2017-ben, még azelőtt elkészült a szövege, hogy megszövegezésre került volna a beporzókról szóló kezdeményezés 4C. intézkedése. Ugyanakkor egyes nemzeti priorizált intézkedési tervek tartalmaznak beporzókra vonatkozó egyedi intézkedéseket. Például a holland priorizált intézkedési terv évi 500 000 EUR összegű költségvetést irányoz elő a beporzókra vonatkozó nemzeti stratégia végrehajtására.

A nemzeti priorizált intézkedési tervek tervezeteivel kapcsolatos visszajelzések keretében a Bizottság aktívan ösztönzi a tagállamokat arra, hogy vegyenek fel kifejezetten a beporzókra irányuló stratégiákat és intézkedéseket a priorizált intézkedési tervükbe.

32. A Bizottság szerint a mezőgazdaság intenzívebbé válása jelentős szerepet játszik a beporzók pusztulásában, de szeretné kihangsúlyozni, hogy a mezőgazdasági területek elnéptelenedése is nyomást gyakorolhat a beporzókra az olyan, külterjes gazdálkodási gyakorlattal jellemzett területeken, ahol fontos természetközeli élőhelyek találhatók a vadon élő beporzók számára.

A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó KAP kerete olyan kiemelt célokat tartalmaz, amelyek közvetlenül vonatkoznak az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség helyreállítására, megőrzésére és fokozására. Ez az alapja a beporzók számára előnyös feltételek megteremtését célzó intézkedéseknek.

A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó bizottsági javaslat megerősíti a biológiai sokféleség kiemelt jellegét, és fokozza a szakpolitikai ambíciókat olyan eredmény- és hatásmutatók kidolgozásával, amelyek jelzik a szakpolitika által a biológiai sokféleségre, az élőhelyekre, az ökoszisztémákra és a tájra, azaz a beporzók számára fontos tényezőkre gyakorolt hatást.

Lásd még a 2. háttérmagyarázatra adott választ.

33. A Bizottság közös válasza a 33. bekezdésre és a 4. háttérmagyarázatra

Amennyiben egy mezőgazdasági termelő nem tesz eleget az uniós jogszabályoknak, beleértve a környezetvédelmi szabályokat, a KAP támogatás összege – a kölcsönös megfeleltetés értelmében – a jogsértés súlyosságával arányosan csökkenthető. A csökkentés mértéke 1–100 % között mozog. A gyakorlatban a legtöbb jogsértésre nem tudatosan kerül sor, és nem súlyosak, így az alkalmazott kölcsönös megfeleltetési szankciók mértéke 1–5 %.

Számos szabály megfogalmazására uniós irányelvekben és rendeletekben került sor (jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények, JFGK), és a kölcsönös megfeleltetés segít felhívni a mezőgazdasági termelők figyelmét az uniós jogszabályok tiszteletben tartására. Más szabályok megalkotására a KAP keretében került sor (helyes mezőgazdasági és környezeti állapot, HMKÁ előírások), és a tagállamoknak ki kell dolgozniuk a helyi viszonyokhoz és igényekhez alakított nemzeti előírásokat. Amennyiben a tagállamok a tapasztalatok alapján arra a következtetésre jutnak, hogy a biológiai sokféleségre vonatkozó előnyök – többek között a beporzók tekintetében – nem valósulnak meg, rendkívül rugalmasan módosíthatják a mezőgazdasági termelőkre vonatkozó szabályokat JFGK-k vagy HMKÁ előírások formájában.

A biológiai sokféleség megőrzésének nem a kölcsönös megfeleltetés az egyetlen hajtóereje, és a hatása nem mérhető konkrétan eredmény- vagy hatásmutatókkal, amelyek többtényezős tendenciákat tükröznek. Ezért használ a Bizottság hatásmutatók helyett teljesítménymutatókat olyan egységes eszközök végrehajtásának mérésére, mint a kölcsönös megfeleltetés.

A Bizottság ezért úgy ítéli meg, hogy a kölcsönös megfeleltetés, más KAP eszközökkel összefüggésben, előnyös hatást gyakorol a mezőgazdasági területek biológiai sokféleségére.

34. Közös válasz a 34. bekezdésre, az 5. háttérmagyarázatra, valamint a 35., 36. és 37. pontra

A zöldítés olyan közvetlen kifizetéssel társuló támogatási rendszer, amely ellentételezni kívánja a mezőgazdasági termelők által a közjó érdekében végrehajtott alábbi három intézkedést: az állandó gyepterületek védelme, beleértve a környezetvédelmi szempontból legérzékenyebb gyepterületeket, a termények diverzifikálása és a szántóföldek adott százalékának ökológiai jelentőségű területként való megőrzése. A zöldítés végrehajtásáról szóló 2016. évi bizottsági értékelés megállapította, hogy ez az eszköz jelentős lehetőségeket rejt magában, különösen a széles területi lefedettségnek köszönhetően (a teljes mezőgazdasági terület 77 %-a), de a tagállamok és a mezőgazdasági termelők nem aknázták ki maradéktalanul ezeket a lehetőségeket. A Bizottság ezért az értékelést követően számos módosítást vezetett be, mindenekelőtt azt, hogy 2018-tól kezdődően betiltotta a növényvédő szerek használatát az ökológiai jelentőségű területeken. Ez a tilalom kifejezetten megemlíti a termékeny mezőgazdasági területeket, hiszen a nem termékeny mezőgazdasági területeken rendkívül korlátozott a növényvédő szerek használatának kockázata.

Amennyiben a tagállamok a tapasztalatok alapján arra a következtetésre jutnak, hogy a biológiai sokféleségre vonatkozó előnyök – többek között a beporzók tekintetében – nem valósulnak meg, rendkívül rugalmasan módosíthatják a zöldítés keretében a mezőgazdasági termelőkre vonatkozó szabályokat.

A biológiai sokféleség megőrzésének nem a zöldítés az egyetlen hajtóereje, és a hatása nem mérhető konkrétan eredmény- vagy hatásmutatókkal, amelyek többtényezős tendenciákat tükröznek. Ezért használ a Bizottság hatásmutatók helyett teljesítménymutatókat az olyan egységes eszközök végrehajtásának mérésére, mint a zöldítés.

A Bizottság ezért úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi zöldítés hasznos lehet a biológiai sokféleség vonatkozásában, beleértve a beporzókat.

Ugyanakkor nem került sor e lehetőségek maradéktalan kiaknázására, és a jövőbeli KAP-ra vonatkozó javaslat orvosolni kívánja ezt a hiányosságot.

35. A lábjegyzet utal az értékelést támogató külső tanulmányra. A Bizottság értékelését az SWD(2018) 478 final bizottsági szolgálati munkadokumentum tartalmazza.

A bizottsági szolgálati munkadokumentum (57. o.) és a támogató tanulmány (125. és 227. o.) megemlíti az alábbiakat:

Az elemzés az EU-28 vonatkozásában megállapította, hogy a potenciálisan legnagyobb nettó pozitív hatással bíró EFA-elem a parlagon hagyott terület, amely a gyomnövények természetes megújulása mellett tarlóból áll vagy a vadon élő állatok számára megfelelő magkeverékkel van bevetve. Nettó előnyök származhatnak továbbá az évelő nitrogénmegkötő takarmánynövényekből, egyes tájképi elemekből (például sövényekből, fákból, tavakból és árkokból), védelmi sávokból és táblaszegélyekből.

A KAP által a biológiai sokféleségre gyakorolt hatások értékeléséről szóló külső vizsgálati jelentésben (jövőbeli bizottsági szolgálati munkadokumentum) is a következő szerepel: „Parlagon hagyott föld, amely a legelőnyösebb EFA-típus a biológiai sokféleség szempontjából…” (81. o.)

37. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a mezőgazdasági termelőket általában semmi nem ösztönzi arra, hogy növényvédő szereket használjanak a táblaszegélyeken, védelmi sávokon és egyéb nem termelési célú tájképi elemeken, mert ott nincsenek védendő termények. A tagállamok továbbá a fenntartható hasznosításról szóló irányelv értelmében vett nemzeti cselekvési tervükben egyes területek (például vízfolyások) mentén alapértelmezett védelmi sávokat alakíthatnak ki. Szükség esetén kockázatcsökkentési intézkedésekre vonatkozó konkrét kötelezettségeket kell előírniuk a növényvédő szerekre vonatkozó engedélyekben, s ezeket a mezőgazdasági termelőknek be kell tartaniuk (például a sodródás csökkentését célzó kiömlőnyílások vagy permetezésmentes pufferzónák). A tagállamok gyakran írnak elő ilyen korlátozásokat a vízfolyások és/vagy a mezőgazdasági területeken kívüli területek sodródás elleni védelme céljából.

38. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések évek óta a legfontosabb olyan KAP-eszközök közé tartoznak, amelyek arra ösztönzik a mezőgazdasági termelőket, hogy a kötelező követelményeken túlmenő, a környezet, a táj, a biológiai sokféleség és a természetes erőforrások védelméhez és javításához hozzájáruló gazdálkodási gyakorlatokat vezessenek be vagy folytassanak. A tagállamok 2014–2020 között az uniós vidékfejlesztési támogatás több mint 16 %-át fordították agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedésekre. Ez – az ökológiai gazdálkodás és a Natura 2000 támogatásával együtt – olyan helyzetet eredményezett, amelyben az EU mezőgazdasági hasznosítású területének több mint 17 %-án folynak olyan gazdálkodási gyakorlatok, amelyek várhatóan előnyösek a biológiai sokféleség – beleértve a beporzókat – szempontjából, és amelyek támogatást kapnak az ilyen intézkedések keretében. Ezek környezetvédelmi szempontból ambiciózus gazdálkodási gyakorlatok, amelyek túlmutatnak a kölcsönös megfeleltetési követelményeken, ezért további környezeti közjavakat biztosítanak.

39. Közös válasz a 39. és 40. bekezdésre

A jövőbeli KAP-ra vonatkozó javaslat megerősíti a kölcsönös megfeleltetési szabályokat egy fokozott feltételrendszerben, többek között a biológiai sokféleség és a növényvédő szerek vonatkozásában, új JFGK-k és HMKÁ előírások bevezetésével, valamint a zöldítési kötelezettségek megerősített formában történő összeolvasztásával. Ebben a tekintetben a környezetvédelmi célt szolgáló, közvetlen kifizetéssel társuló új rendszer – ökorendszer – hozzá fog járulni e célkitűzés eléréséhez.

Az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések vonatkozásában a Bizottság javaslata további fejlesztéseket javasol:

– a tagállamok támogassák a kollektív rendszereket és az eredményalapú támogatási rendszereket; ezzel a két megközelítéssel a környezeti közjavak minőségének jelentős, nagy léptékű és mérhető javulása érhető el. Mindkét rendszer rendkívül előnyös lehet a beporzók számára, mert nem földterület, hanem tájszinten kerül alkalmazásra;

– kivételes és indokolt esetben lehetővé teszi az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai kötelezettségvállalások aláírását 5-7 évnél rövidebb időszakra, ha az ilyen rövidebb időszak elegendő

a környezeti előnyök megvalósulásához. Ez további rugalmasságot biztosít az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések potenciális kedvezményezettjeinek, és ezzel növeli az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai intézkedések vonzerejét;

– növeli az agrár-környezetvédelmi-éghajlatpolitikai kötelezettségvállalásokhoz és egyéb olyan releváns kötelezettségvállalásokhoz való hozzájárulás arányát, mint az ökológiai gazdálkodás, a Natura 2000 kifizetések és a nem termelő, a vonzerejüket fokozó beruházások.

A beporzókkal kapcsolatos nagyszabású cél nem érhető el egyéni eszközökkel, csak azok összekapcsolásával. A mezőgazdasági tanácsadási rendszer keretében nyújtott tanácsadás szintén fontos szerepet fog játszani annak elősegítésében, hogy a mezőgazdasági termelők többek között a beporzók számára előnyös gyakorlatokat alkalmazzanak.

43. A gyomirtó szerek mechanikai gyomirtással való helyettesítése várhatóan ugyanolyan hatással lesz a virágos erőforrások mennyiségére és sokféleségére.

44. A növényvédő szerekről szóló rendelet nem célzott ízeltlábúakra vonatkozó intézkedései a méheken kívüli rovarfajokra is kiterjednek, és konkrét rendelkezéseket tartalmaznak. Ezek a rendelkezések hallgatólagosan (vagy közvetetten) védik a vadon élő beporzókat.

46. A Bizottság szeretne rámutatni arra, hogy jelentős erőfeszítéseket tett a mézelő méhekre vonatkozó kockázatértékelési eljárás és a jogi követelmények összehangolása érdekében.

A Bizottság kiemeli, hogy az iránymutatás elfogadására 2002-ben került sor, vagyis a 2009. évi rendelet elfogadását megelőzően. Az iránymutatás ezért nem harmonizálható ezzel a rendelettel.

47. A 2002. évi iránymutatás megvizsgálja a kasok egészségére hosszú távon esetleg károsan ható, a rovarok növekedését szabályozó szerek és egyéb hatóanyagok lárvákat érintő kockázatát. Ilyen esetekben bizonyítékra van szükség, amely megerősíti, hogy a szerek hosszú időn keresztül nem gyakorolnak hatást a méhkas egészségére. (Lásd a 2002. évi iránymutatás 4.3. szakaszának végét.)

53. A Bizottság kihangsúlyozza, hogy az EFSA megbízatása egy szélesebb körű megoldás része volt. A megbízatás a tagállamok nagy többségének kérésén alapult, és néhányuk esetében ez volt az előfeltétele annak, hogy támogassák az egységes alapelvek megváltoztatását, amely lehetővé tette volna az iránymutatás azon részeinek végrehajtását, amelyek a mézelő méheket érintő akut toxicitással foglalkoznak. Az Európai Parlament 2019 októberében kifogást emelt az egységes alapelvek ilyen megváltoztatása ellen.

A Bizottság azt is megjegyzi, hogy nem kérte az EFSA-t az iránymutatás korábban történő felülvizsgálatára, mert azon három neonikotinoid 2013. évi korlátozására, amellyel kapcsolatban 2018-ig bírósági eljárás folyt, az EFSA értékelése alapján került sor, amely szintén alátámasztotta a 2013. évi iránymutatást. Továbbá a Bizottság akkoriban úgy ítélte meg, hogy a 2013. évi iránymutatás jelentette az EFSA részéről a témában elérhető legutóbbi (legfrissebb) tudományos tanácsadást.

54. A Bizottság még nem írta elő a kérelmezők számára a 2013 után kidolgozott vizsgálati módszerek használatát, mert a tagállamok még nem támogatták az iránymutatásokat tartalmazó dokumentációt.

55. A méhek védelmére vonatkozó egyedi célkitűzés felülvizsgálata tekintetében 2020. március 6-án került sor a tagállamok közötti első megbeszélésre.

Az EFSA 2013. évi iránymutatásában kitűzött egyedi védelmi célok felülvizsgálata a tervek szerint 2020 májusában zárul le. A felülvizsgálat során megvitatásra kerülnek a mézelő méhekre, a poszméhekre és a magányos méhekre vonatkozó egyedi védelmi célok.

56. A „Horizont 2020” keretprogram 2016. évi felhívásának 2. társadalmi kihívása keretében kiválasztott POSHBEE projekt azt a célt tűzte ki, hogy az első átfogó páneurópai értékelés keretében megvizsgálja a magányos méhek, a poszméhek és a mézelő méhek kitettségének veszélyét a vegyi anyagok, azok keverékei, a kórokozók és a táplálkozási stressz tekintetében két fő növénytermesztési rendszerben (https://cordis.europa.eu/project/id/773921). A projekt az EFSA együttműködésével zajlik.

A Bizottság a „Horizont 2020” keretprogram keretében olyan kutatási tevékenységeket is támogat, amelyek integrált megközelítések tesztelésével és megvalósításával igyekeznek értékelni a növényvédő szerek és metabolitjaik által a növények, emberek, állatok és ökoszisztémák egészségére gyakorolt hatásokat egy kutatási projektben a 2. társadalmi kihívás 2018–2020 közötti munkaprogramja keretében (lásd SFS-04-2019-2020).

A Bizottság megjegyzi, hogy a növényvédő szerekre vonatkozó jelenlegi adatszolgáltatási követelmények (284/2013/EU rendelet) a méhekre vonatkozó akut toxicitási vizsgálatokat is magukban foglalják. Az egynél több hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek értékelésére így már tagállami szinten kerül sor a nemzeti engedélyezés vonatkozásában.

58. A Bizottság emellett a méhek védelme érdekében 2013-ban korlátozta a fipronil használatát.

Továbbá, a 2018. áprilisi korlátozásokat követően a kérelmezők visszavonták a klotianidin és a tiametoxam engedélyének meghosszabbítására vonatkozó kérelmüket, és nem nyújtanak be kérelmet az imidakloprid vonatkozásában. 2020 januárjában a Bizottság nem hosszabbította meg a tiakloprid engedélyét.

62. A növényvédő szerekről szóló rendelet nem kötelezi a Bizottságot ilyen kutatásra. Ugyanakkor számos kutatási projekt már 2019 előtt lezárult vagy folyamatban/tervben van[2].

[2] 1) Növény-egészségügyi kutatási és innovációs adatlap (beleértve az integrált növényvédelmet, a növényvédő szerek alternatíváit és az újonnan megjelenő károsítókat/betegségeket) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf

Például az EUCLID a növényvédő szerek hatásainak csökkentése érdekében célul tűzte ki a fenntarthatóbb növényvédelmi módszerek kidolgozását. Ez a projekt 2015 szeptemberétől 2019 szeptemberéig tartott.

2) 10, integrált növényvédelemmel/növényvédő szerekkel/károsítókkal és betegségekkel foglalkozó kutatási projekt és eredményeik közzététele a „Horizont 2020” kezdeményezés valamennyi elemében (Marie Skłodowska-Curie-cselekvések, EKT stb.) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cc7026c4-56b6-11ea-aece-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-117749527

Például az nEUROSTRESSPEP „zöldebb” rovarölő szerek kifejlesztésére törekedett azáltal, hogy a saját hormonjaikat fordította a rovarok ellen. Ez a projekt 2015 júniusától 2019 májusáig tartott.

3) Adatlap az ökológiai megközelítésekről, valamint az ökológiai gazdálkodási kutatásról és innovációról (beleértve az agroökológiát, az ökológiai gazdálkodást, a biológiai sokféleséget, az ökoszisztéma-szolgáltatásokat, az agrárerdészeti rendszert, a beporzást, a biokontrollt és a diverzifikációt) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-research-ecological-approaches_en.pdf

Például az ECOSTACK 2018 szeptembere óta fut. A projekt többek között számszerűsíti a természetes ellenségek és a beporzók terméshozamra gyakorolt hatását számos termény, illetve talaj- és éghajlati adottság esetében, megvizsgálja a biokontroll és a beporzási szolgáltatók közötti lehetséges összefüggéseket, „ökológiai ihletésű” növényvédelmi stratégiákat dolgoz ki, továbbá értékeli az ökoszisztéma-szolgáltatók szabadföldi érzékenységét a mezőgazdaságban használt vegyi anyagokra és az integrált növényvédelemmel való kompatibilitást.

7. háttérmagyarázat – 5/2020. sz. különjelentés. A növényvédelmi szerek fenntartható használata: kevés előrelépés történt a kockázatok mérése és csökkentése terén

A tagállami hatóságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a foglalkozásszerű felhasználók megfeleljenek az integrált növényvédelmi elvek használatára vonatkozó követelménynek. A megfelelés vagy meg nem felelés tekintetében való döntéshozatal érdekében a tagállami hatóságoknak egyértelmű értékelési kritériumokkal kell rendelkezniük.

A szubszidiaritás elvének megfelelően a tagállamok feladata gyakorlati követelményekké alakítani az integrált növényvédelem általános alapelveit, és a Bizottság továbbra is támogatja őket ebben.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

65. Az Európai Parlament és a Tanács megteremtette azt a szabályozási keretet, amelyen belül a Bizottság eljárhat.

1. ajánlás – A vadon élő beporzókra irányuló egyedi intézkedések szükségességének értékelése

a) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

A Bizottság 2020 végéig felülvizsgálja a beporzókról szóló uniós kezdeményezést, és a felülvizsgálat alapján 2021-ben mérlegeli a beporzókkal kapcsolatos nyomonkövetési intézkedések lehetőségét.

b) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

A 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégia keretében sor fog kerülni a beporzókkal kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó irányítási és nyomonkövetési mechanizmusok értékelésére.

68. A KAP 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó kerete olyan kiemelt célokat tartalmaz, amelyek közvetlenül vonatkoznak az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség helyreállítására, megőrzésére és javítására. Ez az alapja a beporzók számára előnyös feltételek megteremtését célzó intézkedéseknek. A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó javaslatok is tartalmaznak konkrét célkitűzéseket a biológiai sokféleség, az ökoszisztéma-szolgáltatások, az élőhelyek és a tájak védelme tekintetében, széles körű lehetőségeket biztosítva a tagállamok számára a beporzók számára előnyös intézkedések kidolgozására. A tagállamoknak be kell mutatniuk, hogy a tervük környezetvédelmi szempontból magasabb célokat tűz ki.

2. ajánlás – A vadon élő beporzók védelmét célzó intézkedéseknek a biológiai sokféleség megőrzésével és a mezőgazdasággal foglalkozó uniós szakpolitikai eszközökbe való beillesztésének javítása

a) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

b) A Bizottság részben elfogadja az ajánlást.

A KAP biológiai sokféleségre gyakorolt hatásáról szóló értékeléssel foglalkozó vizsgálati jelentés elemzi az általános biológiai sokféleséggel foglalkozó jelenlegi KAP-eszközök és -intézkedések hatékonyságát, a bennük rejlő lehetőségeket, ugyanakkor a korlátaikat is, utalva bizonyos mértékben a beporzókra (ESQ 6, 103. o.). Ez az elemzés így azt a célt is szolgálja, hogy értékeli az intézkedések beporzókra gyakorolt hatását, mivel a beporzók a biológiai sokféleség szerves részét képezik. Ezt az értékelést kiegészíti majd a beporzókról szóló uniós kezdeményezés 5A. intézkedésével kapcsolatos vizsgálati jelentés. A Bizottság ezt fel fogja használni, és tovább dolgozik a vadon élő beporzók szempontjából előnyös bevált gyakorlatok azonosításán.

c) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

Bár a KAP stratégiai terveknek be kell majd mutatniuk, hogy hozzájárulnak a KAP általános és konkrét célkitűzéseihez – többek között a biológiai sokféleség, az ökoszisztéma-szolgáltatások, az élőhelyek és a tájak védelme tekintetében – a 2020 utáni KAP keretében a tagállamok nagyobb rugalmassággal tervezhetik majd meg a beavatkozásokat. A tagállamok által javasolt beavatkozások és gazdálkodási gyakorlatok kiválasztása és megtervezése ezért nem előre meghatározott gyakorlatokon fog alapulni, hanem a környezetvédelmi helyzetük elemzésén, amelynek eredményeképpen sor kerül az igények azonosítására – beleértve adott esetben adott területen a beporzókat –, amelyekkel a KAP-stratégiai tervek fognak foglalkozni. Ezeknek a terveknek azt is be kell mutatniuk, hogy hozzájárulnak a releváns környezetvédelmi jogszabályokban meghatározott célok és célkitűzések eléréséhez. A zöld megállapodás keretében a stratégiákban meghatározott, a KAP szempontjából lényeges célkitűzéseket is figyelembe kell majd venni.

A KAP-tervek értékelése során a Bizottság meg fogja vizsgálni, hogy a javasolt beavatkozások és gazdálkodási gyakorlatok nem önmagukban, hanem együttesen biztosítják-e, hogy hatékonyan hozzá tudnak járulni a KAP-specifikus célkitűzésekhez, a tagállamok tervben azonosított konkrét igényeinek kezeléséhez, valamint a célok és célkitűzések eléréséhez.

69. A Bizottságnak jelentős erőfeszítéseket követően 2019 júliusában sikerült megszereznie a tagállamok elegendő támogatását az egységes alapelvek módosításához, amely lehetővé tett volna az EFSA méhekre vonatkozó 2013. évi iránymutatása azon részeinek végrehajtását, amelyek a mézelő méheket érintő akut toxicitással foglalkoznak. Az Európai Parlament 2019 októberében kifogást emelt e javaslat ellen.

3. ajánlás – A vadon élő beporzók védelmének javítása a növényvédő szerek kockázatértékelésének folyamatában

a) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

b) A Bizottság elfogadja az ajánlást.

Ellenőrző csoport

Ellenőrzéseinek eredményeit a Számvevőszék különjelentésekben mutatja be, amelyek egy adott költségvetési területhez kapcsolódó uniós szakpolitikákkal és programokkal, illetve az irányítással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék tekintetbe veszi a teljesítmény-, illetve szabályszerűségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politika és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a fenntartható természetierőforrás-gazdálkodásra szakosodott, Samo Jereb számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara végezte. Az ellenőrzést is ugyanő vezette Jerneja Vrabič, a kabinet attaséja, Robert Markus ügyvezető, Mihaela Văcărașu feladatfelelős, valamint Greta Kapustaitė, Anna Sfiligoi és Radostina Simeonova számvevők támogatásával. Nyelvi támogatás: Richard Moore és Fiona Urquhart.

Balról jobbra: Anna Sfiligoi, Samo Jereb, Mihaela Văcărașu, Greta Kapustaitė és Jerneja Vrabič.

Kronológia

Esemény	Időpont
Az ellenőrzési feladatterv elfogadása / az ellenőrzés megkezdése	2019.9.18.
A jelentéstervezet hivatalos megküldése a Bizottságnak (illetve más ellenőrzött szervezeteknek)	2020.4.14.
A végleges jelentés elfogadása az egyeztetési eljárás után	2020.6.17.
A Bizottság (illetve más ellenőrzött szervezetek) hivatalos válaszainak beérkezése az összes uniós nyelven	2020.7.1

SZERZŐI JOGI NYILATKOZAT
© Európai Unió, 2020.

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló 6–2019. sz. számvevőszéki határozat szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. az egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenc alá tartoznak. Ennek értelmében a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A dokumentumok további felhasználásakor azok eredeti értelme és üzenete nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további szerzői jogokat is figyelembe kell venni. Amennyiben engedély kiadására kerül sor, az érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és annak egyértelműen tartalmaznia kell a felhasználással kapcsolatos esetleges korlátozásokat.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe, így azok licencét a felhasználó nem kapja meg.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alatt található intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

PDF	ISBN 978-92-847-4860-0	1977-5733	doi:10.2865/970871	QJ-AB-20-014-HU-N
HTML	ISBN 978-92-847-4853-2	1977-5733	doi:10.2865/51059	QJ-AB-20-014-HU-Q

Az utóbbi évtizedekben csökkenésnek indult a vadon élő beporzók egyedszáma és sokfélesége az Unióban. A beporzókról szóló 2018. évi uniós kezdeményezés az első lépés volt a vadon élő beporzók egyedszámcsökkenésének megállítására irányuló bizottsági megközelítés összehangolása felé. Megállapításunk szerint ez csekély mértékben lassította a csökkenést, és a kezdeményezés célkitűzéseinek eléréséhez jobb irányításra van szükség. Emellett a biodiverzitással és mezőgazdasággal foglalkozó szakpolitikák, illetve a növényvédő szerekről szóló jogszabályok nem kínáltak a vadon élő beporzók védelmét biztosító megfelelő szabályozást. Ajánlásokat teszünk a vadon élő beporzók meglévő uniós politikákban és jogszabályokban foglalt védelmének javítására.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/Pages/ContactForm.aspx
Weboldal: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors